

Zinātnes Vēstnesis

Latvijas Zinātņu akadēmijas, Latvijas Zinātnes padomes un Latvijas Zinātnieku savienības laikraksts

1(650)

ISSN 1407-6748

2025. gada 27. janvāris

Latvijas Zinātņu akadēmija šodien un rīt

LZA prezidents Ivars Kalviņš

Sveicam jubilārus!

5. janvārī – LZA korespondētājlocekli Pēteri Videnieku
10. janvārī – LZA goda locekli Alekseju Naumovu
14. janvārī – LZA īsteno locekli Ēriku Jēkabsonu
18. janvārī – LZA īsteno locekli Andri Ambaini
21. janvārī – LZA korespondētājlocekli Andu Rožkalni
29. janvārī – LZA korespondētājlocekli Guntu Sprinģi
2. februārī – LZA ārzemju locekli Žaku Kūlenu
13. februārī – LZA īsteno locekli Jekaterinu Ērenpreisu
15. februārī – LZA goda locekli Zbignevu Stankeviču
19. februārī – LZA goda locekli Andri Vārpu
22. februārī – LZA īsteno locekli Andreju Veisbergu
25. februārī – LZA īsteno locekli Benediktu Kalnaču
25. februārī – LZA korespondētājlocekli Laimoni Začu

Ad multos annos! Latvijas Zinātņu akadēmija

Ikvienas demokrātiskas valsts viens no pamatsimboliem un demokrātiskās iekārtas balstiem ir nacionālā zinātņu akadēmija. Arī Latvijai ir sava Zinātņu akadēmija – LZA, kura apvieno sevī Latvijas izcilākos zinātniekus no visdažādākajām valsts zinātniskajām institūcijām, kā arī ievērojamākos kultūras un mākslas darbiniekus.

LZA ir viena no vissvarīgākajām valsts institūcijām, kurai ir sava Saeimas apstiprināta Harta un Satatūti, kas garantē, ka valsts izcilākajiem prātiem ir sava starpdisciplināra un nopolitizēta sadarbības un pārstāvniecības institūcija jeb platforma, kuras ietvaros iespējams bez cenzūras un ārējo spēku iejaukšanās diskutēt par izglītību, zinātnei, kultūrai un mākslai, kā arī valsts ekonomikas attīstībai, nācijai un sabiedrības labbūtībai svarīgiem jautājumiem.

LZA darbības virsmērķis ir padarīt Latviju par valsti, kurā lēmumu pieņemšana jebkurā jomā būtu pierādījumos balstīta. Tāpēc ir nepieciešams panākt, ka LZA patiešām tiek iesaistīta Latvijas attīstības procesu prognozēšanā, dodot iespēju Latvijas zinātniekiem operatīvi iepazīstināt mūsu sabiedrību un valsts vadītājus ar zinātniskajām prognozēm par dažādu tautsaimniecisku, kultūras un sociālo norišu un projektu sagaidāmajiem rezultātiem, brīdinot arī par iespējamajām nevēlamajām sekām gadījumos, kad tiek veiktas nepārdomātas vai kļūdainas reformas un pieņemti voluntāri politiski lēmumi, kas nav balstīti zinātniskajā analizē.

Protams, ka Latvijas Zinātņu akadēmijas darbība pirmām kārtām bija un būs vērsta vispirms uz zinātnes ekselences veicināšanu – kā fundamentālo, tā lietišķo pētījumu jomā, iestājoties gan par zināšanu radīšanu, gan arī par to iemiesošanu jaunās tehnoloģijās un inovācijās. Tādējādi tiek veicināta arī augstākās izglītības kvalitāte, kas nav iedomājama bez augsta līmeņa zinātnes un pētniecības.

Zinātniskās ekselences kopšanā LZA tradicionāli izmanto tādas instrumentus kā zinātnisko ziņojumu uzklauššanu un izvērtēšanu LZA nodaļu sēdēs un LZA pilnsapulcēs, kā arī semināru, konferenču un kongresu rīkošanu un dalību tajos. Savukārt pētījumu zinātniskās ekselences izvērtēšanai LZA rīko konkursus, atlasot un suminot gada izcilāko zinātnisko sasniegumu laureātus

Latvijas fundamentālo un lietišķo zinātņu jomās, kā arī vērtējot un godinot izcilākos konkrēto zinātņu nozaru pārstāvjus, kuriem tiek piešķirtas slaveni Latvijas zinātnieku vārdos nosauktās balvas jeb vārdbalvas.

Īpašu vērību LZA velta jauno zinātnieku veikuma cildināšanai, rīkojot konkursus par balvām jaunajiem zinātniekiem, kā arī piešķirot Baltijas valstu zinātņu akadēmiju un UNESCO nacionālo komisiju kopējās stipendijas izcilākajām jaunajām zinātniecēm, tostarp arī topošajām zinātniecēm. Šie pasākumi ir vērsti uz to, lai ne tikai atbalstītu jauno zinātnieku maiņu to karjeras sākumposmā, bet arī – lai modinātu interesi par zinātne skolā jaunatnes vidū. Mūsu uzdevums šajā jomā ir panākt šo pasākumu plašāku publicitāti ar visiem pieeja-

miem līdzekļiem. Kā viens no iespējamiem nākotnes risinājumiem būtu piedāvājums LZA kļūt par Eiropas Zinātnes nakts koordinatoriem Latvijas mērogā, kas pārvērtu iespēju veidot izvērstu pasākumu kopumu atbilstoši rūpīgi izstrādātam scenārijam, nodrošinot augstāku kvalitāti un efektivitāti zinātnes popularizēšanai skolu jaunatnes un to vecāku vidū.

Esam iecerējuši jau tuvākajā laikā LZA paspārnē izveidot Jauno akadēmiju, kuru pārraudzītu jaunās paaudzes LZA akadēmiki, jo pašlaik Latvija ir viena no retajām ES valstīm, kurai vēl nav savas Jaunās akadēmijas. Tā nodrošinātu Latvijas izcilāko jauno zinātnieku pietuvināšanos savu skolotāju un vecāko kolēģu izveidotajai LZA, veicinot sapratnes un kopdarbības garu

LZA prezidents Ivars Kalviņš sveic jauno Igaunijas Zinātņu akadēmijas prezidentu Martu Sārmu Tallinā, 2025. gada 8. janvāris.

Foto: Reti Kokk

zinātnieku jaunās maiņas izaugsmei par nākošajiem LZA locekļiem.

Latvijas Zinātņu akadēmijai ir arī tā institūcija, kas savu intelektuālo potenciālu izmanto, lai nodrošinātu Latvijas tautas un valsts vēstures, kultūras un valodas izpēti un izkopšanu, gan risinot terminoloģijas jautājumus latviešu valodas attīstībai, gan izdodot zinātnisko žurnālu “Latvijas Zinātņu akadēmijas Vēstis”, gan arī veicot, atbalstot un popularizējot pētījumus humanitāro un sociālo zinātņu jomā. It īpaši svarīgi tas ir kontekstā ar Krievijas izvērsto hibridkaru pret Latviju, kas ir rezultējies centienos sašķelt Latvijas sabiedrību un noniecināt tās vēlmi attīstīt demokrātiju un sekmēt ekonomisko izaugsmi.

Nemot vērā ģeopolitisko situāciju un Krievijas agresiju Ukrainā un centienus ar militāriem un hibridkara līdzekļiem atkal pakļaut kādreizējās PSRS republikas, neatkarību atguvušās vardarbīgi iekļaujot Krievijas sastāvā, LZA ir identificējusi kā savu prioritāti Latvijas tautas saliedēšanas un latviešu valodas nostiprināšanu, un mūsu uzdevums ir aktīvi iestāties pret mēģinājumiem sašaurināt latviešu valodas lietojumu zinātnē un jaunajās tehnoloģijās.

Tas padara par īpaši svarīgu pienākumu stiprināt LZA Terminoloģijas komisijas kapacitāti un veicināt tās darbību. Papildus tam būtu nepieciešams kritiski izvērtēt līdzšinējo valodu politiku augstskolās, lai nodrošinātu optimālu līdzsvaru starp latviešu valodas aizsardzību un Latvijas iedzīvotāju tiesībām uz augstāko izglītību latviešu valodā un nepieciešamību piesaistīt studijām Latvijas augstskolās ārvalstu studentus un veicināt ārvalstu mācību spēku un nozaru speciālistu piesaisti, kuras īsteno-

šanai būtiska nozīme ir angļu valodas plašam pielietojumam mācību procesā un zinātniskajā darbā.

LZA joprojām īsteno un vēl divus gadus īsteno arī augstskolās izstrādāto promocijas darbu atbilstības normatīvo aktu prasībām ekspertīzi un izvērtēšanu, nodrošinot Valsts Zinātniskās kvalifikācijas komisijas darbību, kuras funkcijas nākotnē pārņems augstskolu doktorantūras skolas.

LZA savā darbībā iestājas par Latvijas dabas resursu izpēti un to racionālu izmantošanu valsts attīstības nodrošināšanai, lielu vērību veltot zaļās domāšanas pieejas popularizēšanai un dabas aizsardzībai veltītas pētniecības veicināšanai. LZA uzdevums ir kritiski izvērtēt pasākumu kopumu, ko ES un Latvijas vadītāji ir iecerējuši īstenot, lai tie nebūtu vērsti uz nereālu klimata mērķu sasniegšanu par katru cenu, bet dotu iespēju panākt līdzsvarotu un ilgtspējīgu Latvijas izaugsmi.

Savukārt viena no valsts izaugsmei un atpazīstamībai svarīgām Latvijas Zinātņu akadēmijas darbības jomām ir LZA īstenotā Latvijas pārstāvniecība starptautiskajās zinātnisko institūciju organizācijās. Īstenojot šo misiju, LZA ir noslēgusi līgumus ar citu valstu zinātņu akadēmijām, bet mēs sadarbojamies arī ar Eiropas Zinātņu akadēmijas apvienojošajām organizācijām, tostarp ar ALLEA, kā arī LZA pārstāvji darbojas šo institūciju pārvaldības institūcijās. Mums ir jāpieliek visas pūles, lai panāktu lielāku valsts finansiālo atbalstu, tādējādi padarot iespējamu LZA daudz plašāku iesaisti starptautiskajās zinātnieku intereses pārstāvošajās institūcijās un nodrošinātu LZA dalību un pārstāvniecību starptautiskajos forumos.

LZA ir aktualizējusi arī nepieciešamību stiprināt Latvijas aizsardzības industriju un civilo aizsardzību, kā arī veikt pētījumus to atbalstam. Šim nolūkam LZA ir jāizmanto savs pārresoru zinātniskās institūcijas statuss, lai veidotu starpdisciplinārus pētnieciskos kolektīvus jaunu tehnoloģiju un produktu izstrādei. Mūsu mērķis ir panākt, ka Latvija no militāro tehnoloģiju un produktu importētājvalsts kļūst par to izstrādes, ražošanas un eksportētājvalsti.

Ukrainas piemērs rāda, ka orientēšanās uz partnervalstu atbalstu var radīt milzīgas problēmas valsts aizsardzībai kritiskajos sektoros. Tāpēc joprojām aktuāla ir LZA iecere par Silīcija ielejas izveidi uz LZA Augstceltnes bāzes, jo bez tādas inovācijām nepieciešamās infrastruktūras izveides, kas būtu vienādi pieejama kā privātajam, tā publiskajam sektoram, strauja inovāciju kapacitātes izaugsme nav domājama nevienā no augsto tehnoloģiju jomām. Un te nav runa par to, kam šī infrastruktūra piederēs, bet gan par to, lai tiktu nodrošināta šādas infrastruktūras izveide par publiskajiem līdzekļiem, kas ir priekšnoteikums tās plašai pieejamībai inovāciju iemiesošanā prototipos un to testēšanas iespēju attīstībai.

Esam iniciējuši arī LZA augstceltnes pagrabstāva transformāciju par patvertni un nepieciešamo civilās aizsardzības vadības struktūru izvietojanas vietu.

Šobrīd LZA ir uzsākusi pārrunas ar IZM par LZA nākotni. Cerēsim, ka tās vainagosies ar jaunām iespējām padarīt mūsu Latviju par plaukstošu valsti, kuras tauta ir augsti izglītota, zinoša un laimīga! Es ticu, ka gudri un pašreizēji strādājot, tas mums izdosies, un šis mūsu gaišais sapnis piepildīsies! ZV

Par pieminekļu un piemiņas zīmju demontēšanu, pārveidošanu un pārvietošanu

LZA Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļa

Vairākas sabiedriskās organizācijas pēdējā laikā nākušas klajā ar priekšlikumiem pārdēvēt ielas, demontēt vai pārvietot vairākus pieminekļus un piemiņas zīmes. Mērķis – atbrīvoties no objektiem, kas kaut kādā veidā slavina komunistisko ideoloģiju, Krievijas un PSRS imperiālistiskās ambīcijas.

Nav šaubu, ka Krievijas izraisītais karš Ukrainā radījis neiecietību pret visu, kas kaut kādā veidā saistīts ar Krievijas imperiālistiskajām ambīcijām. Tāpat saprotams, ka pieaugusi nepatika pret cilvēkiem, kuri kaut kādā veidā veicinājuši okupācijas varas nostiprināšanos padomju okupācijas periodā, tomēr notiekošais raisa arī iebildumus.

Rīgas dome, iespējams, priekšvēlēšanu gaisotnē, ir ķērusies pie dažu pieminekļu demontāžas – tā nakti uz 2024. gada 31. oktobri tika demontēts Krievijas karavadoņa, skotu izcelsmes baltieša Barklaja de Tolli piemineklis, bet rakstnieka Andreja Upīša pieminekli plānots pārzāgēt.

Ir saprotams, ka mainoties laikmetiem, jāmainās arī tos raksturojošajam simbolism, tajā skaitā piemiņas zīmēm, pieminekļiem u.c., jo tie satur politisko, kultūras, piemiņas un atmiņu jēgu. Tādēļ iniciatīvas par padomju laika pieminekļu un citu simboliski materiālo formu maiņu, pārvietošanu, aizvākšanu valstī kopumā ir atbalstāmas.

Tomēr šāda rīcība ir jāīsteno, ievērojot tiesiskuma principus un sabiedrības intereses.

Tāpēc mēs, Latvijas Zinātņu akadēmijas Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļas locekļi – goda locekļi, korespondētājlocekļi un īstenie locekļi, nevaram palikt malā, neizsakot savu viedokli.

Mūsu vēsturē netrūkst pretrunīgu notikumu un pret-runīgi vērtētu personību. Mūsu zemē sadzīvo pieminekļi latviešu strēlniekiem un somu jēgeriem, kuri, lai gan bija vienas impērijas pavalstnieki, izvēlējās cīnīties dažādās frontes pusēs, un nav viegli izkīrt, kura no tām bija “pareiza”. Mūsu Neatkarības kara vadoņi savu karjeru sāka Krievijas impērijas armijā laikā, kad par Latvijas neatkarību vēl nedomāja. Būtībā viņi, līdzīgi kā Barklajs de Tolli, kalpoja impērijai. Latvijas vēsturē sava vieta bijusi arī vācbaltiešiem, kuri, atbilstoši sava laika garam, kalpoja dažādu valstu dienestos, dienēja dažādās armijās un nereti kļuva par ievērojamām personībām. Viņu piemiņas zīmes, tai skaitā kapu pieminekļi, jau tā ir cietuši padomju okupācijas gados.

Mūsaprāt, lemjot par pieminekļu un piemiņas zīmju demontāžu vai pārvietošanu, vajag ievērot mēru, sagatavot pamatojumu un skaidrojumu sabiedrībai, kā arī savtīgas politiskās reklāmas dēļ rīcību nesasteigt. Iesakām izstrādāt kultūrfilosofiski konceptuālu pamatojumu, ko piedāvāt pašvaldībām, lai rīcība pieminekļu u.c. sakarā būtu gan racionāla, gan vēsturiski pamatota, gan emocionāli pieņemama plašākai sabiedrībai.

Šobrīd par pieminekļu uzstādīšanu, demontāžu vai pārvietošanu Rīgā lemj Rīgas domes Pieminekļu padome.

Padomes sastāvā ir gan domnieki, gan profesionāli – arhitekti, mākslinieki, vēsturnieki. LZA pārstāvis Pieminekļu padomē ir LZA Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļas priekšsēdētājs Guntis Zemītis. Mūs dara uzmanīgus fakts, ka politiķi nerēķinās ar Pieminekļu padomes lēmumiem. Piemēram, Pieminekļu padome trīs reizes bija noraidījusi priekšlikumu demontēt Barklaja de Tolli pieminekli, uzdodot pilnveidot paskaidrojošo tekstu pie tā. Neskatoties uz to, Rīgas dome pieņēma lēmumu pieminekli demontēt. Pieminekļu padome nav arī lēmusi par Andreja Upīša pieminekļa pārveidošanu.

Lai gan Rīgas domes Pieminekļu padomei ir tikai konsultatīvs raksturs, LZA Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļas ieskatā profesionāļu – mākslinieku, arhitektu, vēsturnieku, literātu viedoklis ir svarīgs. Rīgas domes deputātu sastāvs mainās gandrīz katrās vēlēšanās, turklāt politisko spēku samērs Rīgas domē mēdz atšķirties no Latvijas kopumā. Neieklausīšanās profesionāļu un sabiedrības viedokli var radīt bīstamu precedentu nākotnē.

LZA Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļas locekļi atgādina, ka Rīga ir Latvijas valsts galvaspilsēta, tur izvietotie objekti un piemiņas zīmes neattiecas tikai uz Rīgu, bet Latviju kopumā.

Mūsaprāt, Kultūras ministrijai ir jāuzņemas vadošā loma šajā procesā, pārbaugot un koordinējot pieminekļu un piemiņas zīmju demontāžu vai pārvietošanu, lai tas būtu gan profesionāli, gan juridiski pamatots. Lai to nodrošinātu, ir nepieciešams veikt izmaiņas gan Satversmē, gan Pieminekļu aizsardzības likumā, precizējot un nostiprinot Kultūras ministrijas kompetenci šajā jomā. Šādi grozījumi veicinātu vienotu pieeju un novērstu politiski motivētus un neprofesionālus lēmumus.

Diskusijās, kas neizbēgami raisās sociālajos medijos, nereti tiek pārmests, ka vēsturnieki nav pietiekami in-

formējuši sabiedrību par vienas vai otras personas darbību. Mēs uzskatām, ka vislabākā rīcība no politiķu puses būtu atbalsts pētniecībai, tai skaitā mūsu vēstures neērtu jautājumu pētniecībai. Kā spilgtu piemēru var minēt diskusiju par to, vai Lucavsalā, kur atrodas piemineklis Ziemeļu kara laikā kritušajiem trīs simtiem krievu karavīru, ir viņu apbedījumi vai nav. Vienkāršākais veids, kā par to pārliecināties, ir zinātniskā izpēte, ieskaitot arheoloģisko zondēšanu, kam nepieciešami līdzekļi. Tikai pēc izpētes būtu jālemj par šīs vietas transformāciju.

Nebūtu pieļaujama pieminekļu iznīcināšana vai deformēšana. Ja tiek lemts par objektu demontāžu, tie ir jā saglabā. Apsverama ir ideja izmantot Lietuvas pieredzi un veidot parku, kurā izvietoti padomju okupācijas perioda pieminekļi. ZV

Piemineklis Latviešu strēlniekiem Rīgā 1915–1920 (tēlnieks Valdis Alberss, arhitekti Dzintars Driba un Gunārs Lūsis-Grinbergs, 1971).

Foto: Guntis Zemītis, 2025. gada 21. janvāris

Nozīmīgākie sasniegumi zinātnē 2024

Teorētiskā fizika

Rītdienas enerģija: grafēna, bateriju, supravadītspējas un fotokatalīzes potenciāla atslēgšana.

Autori: LZA akadēmiķis Roberts Eglītis, LZA akadēmiķis Juris Purāns, LZA korespondētājloceklis Anatolijs Popovs un Dr. Ran Jia.
Zinātniskās institūcijas: LU CFI – Latvijas Universitātes Cietvielu fizikas institūts, Teorētiskās ķīmijas institūts, Jilin Universitāte, Ķīna.
2023. un 2024. gadā pētnieku grupa ir publicējusi 13 rakstus prestižos zinātniskos žurnālos, piedāvājot būtiskas inovācijas un teorētiskos modeļus materiālzinātnes un enerģētikas jomā, un būtiski veicinot zināšanas par jaunu materiālu izstrādi un to izmantošanas potenciālu enerģijas ieguves avotu tehnoloģijās.

No kreisās: Juris Purāns, Anatolijs Popovs, Roberts Eglītis un Ran Jia.

Foto kolāža: LU CFI

Mākslas vēsture

Elita Grosmane, Ieva Ose, Baiba Dumpe, Irita Žeiere, Baiba Vaska un Imants Lancmanis. “Latvijas mākslas vēsture I: Aizvēsture un viduslaiki. 9. g. t. pr. Kr. – 1562”.

Sastādītāja un zinātniskā redaktore Elita Grosmane. Rīga: Latvijas Mākslas akadēmijas Mākslas vēstures institūts; Mākslas vēstures pētījumu atbalsta fonds, 2024, 528 lpp., 799 att. ISBN 9789934882456 (LV), 9789934882463 (EN).
Mākslas vēsturnieku un arheologu sadarbībā tapušais izdevums aptver Latvijas teritorijā radīto mākslu un arhitektūru no aizvēstures līdz viduslaiku beigām, pirmo reizi tik plaši un daudzpusīgi aplūkojot šo periodu mantojumu dažādās jomās.
Autori: Elita Grosmane, Ieva Ose, Baiba Dumpe, Irita Žeiere, Baiba Vaska, Imants Lancmanis.
Zinātniskās institūcijas: LMA MVI – Latvijas Mākslas akadēmijas Mākslas vēstures institūts, Latvijas Universitātes Latvijas vēstures institūts, Latvijas Nacionālais vēstures muzejs.

Izdevuma sastādītāja un zinātniskā redaktore Elita Grosmane.

Foto: Jānis Brencis

Tiesību zinātne

Daiga Rezevska. General Principles of Law: Natural Rights, Legal Methods, and System Principles.

Leiden, Boston: Brill|Nijhoff, 2024, 166 pages. ISBN: 978-90-04-69051-6.
Pētījums izvirza jaunu tiesību teoriju – mūsdienu tiesību teoriju, kas raksturīga demokrātiskas tiesiskas valsts tiesiskajai sistēmai.
Zinātniskā institūcija: Latvijas Universitāte, Juridiskā fakultāte.
Prof. *Dr.iur.* Daigas Rezevskas pētījums par vispārējiem tiesību principiem, kas publicēts prestižajā izdevniecībā Brill|Nijhoff 2024. gadā, piedāvā jaunu skatījumu uz vispārējiem tiesību principiem kā tiesību avotu un tieši piemērojamu normu.

Dr. Daiga Rezevska.

Privātais arhivs

Vēsture

Frīdrihs Bernhards Blaufüss. Dzīvesgājums (=Friedrich Bernhard Blaufuß. Lebenslauf).

Sastādītāja, tulkotāja no vācu valodas, ievada un komentāru autore Beata Paškevica. Rīga: Latvijas Nacionālā bibliotēka, 2023. 247 lpp. ISBN 9789934610486.
F.B. Blaufüsa autobiogrāfija ir gan personisks un subjektīvs, gan arī pārlaicīgi uztverams teksts par cilvēka attiecībām ar Dievu un savas sūtības meklējumiem pasaulē. “Dzīvesgājums” ir nozīmīgs avots dažādu nozaru – medicīnas, farmācijas, reliģijas, literatūras, teoloģijas, filozofijas un arhitektūras – vēstures pētniekiem.
Autori: Beata Paškevica, Holgers Caunšteks, Tomass Grūnevalds.
Zinātniskās institūcijas: Latvijas Nacionālā bibliotēka, Halles pētisma pētniecības centrs.

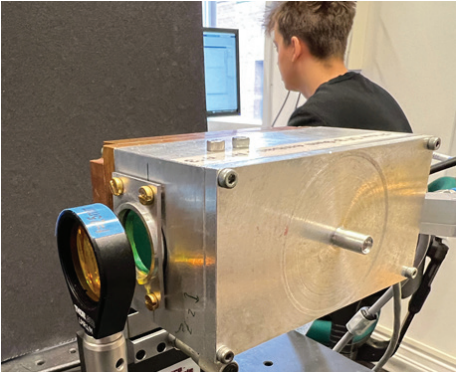
Dr. Beata Paškevica.

Privātais arhivs

Datu apstrādes sistēmas un datortīkli

Izstrādāta augsta ātruma datu pārraides sistēma ar tieši modulētu kvantu kaskāžu lāzeru tehnoloģiju gariem infrasarkanā viļņu brīvības optiskiem sakariem.

Autori: LZA ārzemju loceklis Xiaodan Pang, H. Dely, M. Joharifar, L. Durupt, A. Ostrovskis, R. Schatz, T. Bonazzi, G. Maisons, D. Gacemi, T. Salgals, L. Zhang, LZA korespondētājloceklis Sandis Spolītis, Y. T. Sun, R. Puerta, X. Yu, I. Sagnes, K. Pantzos, A. Vasanelli, V. Bobrovs, C. Sirtori, LZA akadēmiķis Oskars Ozoliņš.
Zinātniskās institūcijas: Rīgas Tehniskās universitātes Fotonikas, elektronikas un elektronisko sakaru institūts (RTU FEESI), École Normale Supérieure (ENS), Francija, Université Paris-Saclay (UPS), Francija, mirSense, Francija, Royal Institute of Technology (KTH), Zviedrija, Research Institutes of Sweden (RISE), Zviedrija, Ericsson Research, Ericsson AB (Ericsson), Zviedrija, Zhejiang University (ZJU), Ķīna.
RTU zinātnieku komanda ir devusi nozīmīgu ieguldījumu garo infrasarkanā viļņu (LWIR) brīvības optisko (FSO) sakaru attīstībā – jomā, kurai ir arvien pieaugoša nozīme, pateicoties tās zemajiem izplatīšanās zudumiem atmosfērā un augstajai noturībai pret turbulenci.

Garā infrasarkanā viļņu brīvības optisko sakaru raidītājs, kurš izmantots pasaules rekorda sasniegšanai.

Foto: O. Ozoliņš

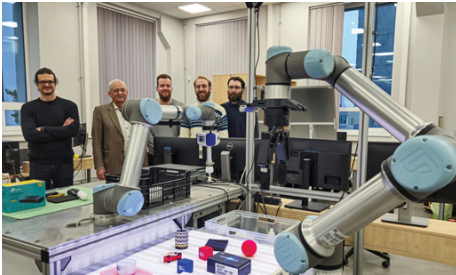
Sistēmu analīze, modelēšana un projektēšana

Robota kognitīva uztvere un augsta līmeņa instrukciju interpretācija ar dabiskās valodas jēdzieniem.

Autori: LZA akadēmiķis Modris Greitāns, LZA akadēmiķis Guntis Bārzdīņš (LU MII), *Mg.sc.comp.* Pēteris Račinskis, Ph.D. Jānis Ārents, *Mg.sc.ing.* Oskars Vismanis, *Mg.sc.ing.* Toms E. Zinars.

Zinātniskās institūcijas: EDI – Elektronikas un datorzinātņu institūts, LU MII – Latvijas Universitātes Matemātikas un informātikas institūts.

EDI zinātnieki, kā tehnoloģijas izstrādes vadošais partneris, kopā ar LU MII kolēģiem ir radījuši unikālu tehnoloģiju, kas spēj izveidot 3-dimensionālu, robotam saprotamu apkārtējās vides aprakstu vārdos jeb veidot tā saucamo semantisko karti, kas ļauj robotam saprast un interpretēt dabiskā valodā dotas komandas.

EDI fotoarhivs

Robota kognitīvās uztveres tehnoloģijas autori pie robotrokas demonstratora. No kreisās: pētnieks Pēteris Račinskis, EDI direktors un vadošais pētnieks Modris Greitāns, vadošais pētnieks Jānis Ārents, pētnieks Oskars Vismanis, zinātniskais asistents Toms E. Zinars.

Polimēri un kompozītmateriāli

Eiropas nesējraķetes Ariane-6 pirmais lidojums ar Latvijā izstrādātu kriogēnās izolācijas materiālu.

Autori: LZA akadēmiķis Uģis Cābulis, *Dr.sc.ing.* Vladimirs Jakušins, *Mg.chem.* Laima Vēvere, *Mg.sc.ing.* Beatrise Stūre-Šķēla.

Zinātniskā institūcija: LVKĶI – Latvijas Valsts koksnes ķīmijas institūts.

Viena no nopietnām problēmām, ar kuras risināšanu nodarbojas kosmisko raketu konstruktori, ir tādu tehnoloģiju un materiālu radīšana, ka nodrošinātu raķetes degvielas (sašķidrināta skābekļa un ūdeņraža) tvertņu termoizolāciju. Šāda termoizolācijas materiāla un tā pielietošanas tehnoloģijas izstrādē LVKĶI Polimēru laboratorija ilgstoši sadarbojās ar Eiropas Kosmosa aģentūru. Šāda termoizolācijas materiāla un tā pielietošanas tehnoloģijas izstrādē LVKĶI Polimēru laboratorija ilgstoši sadarbojās ar Eiropas Kosmosa aģentūru. Šis sadarbības rezultātā no laboratorijas modeļa līdz pat lidojumam kosmosā tika izstrādāts, attīstīts, testēts un sertificēts unikāls kriozolācijas materiāls un šis, pēc Latvijas zinātnieku izstrādātās receptūras iegūtais materiāls, tika arī sekmīgi pielietots Eiropas jaunākās paaudzes kosmosa nesējraķetes Ariane-6 augšējās pakāpes izolācijai, kuras pirmais lidojums notika 2024. gada 9. jūlijā.

LVKĶI fotoarhivs

No kreisās: LZA akadēmiķis Uģis Cābulis, Laima Vēvere, Beatrise Stūre-Šķēla, Vladimirs Jakušins.

Bioorganiskā ķīmija

Biomimētiska zirnekļa zīda iegūšanas metode.

Autori: *Mg.* Viktors Romaņuks, Ph.D. Jēkabs Fridmanis, *Mg.* Anna Līna Bula, *Dr.chem.* Alons Lends, *Mg.* Kristīne Senkāne, *Mg.* Gundars Leitis, *Dr.chem.* Gints Šmits (LOSI), *Dr.phys.* Krišjānis Šmits, LZA akadēmiķis Sergejs Gaidukovs (RTU), Ph.D. Benjamin Schmuck, Ph.D. Anna Rising (Karolinska Institūts, Zviedrija), LZA akadēmiķis Kristaps Jaudzems (LOSI un LU).

Zinātniskās institūcijas: LOSI – Latvijas Organiskās sintēzes institūts, LU – Latvijas Universitāte, RTU – Rīgas Tehniskā universitāte, Karolinska Institūts, Zviedrija.

Zirnekļu zīds ir viens no izturīgākajiem dabas materiāliem, un jau vairākas desmitgades zinātnieki aktīvi pēta tā īpašības un meklē veidus, kā to atdarināt. Šis biomateriāls izceļas ar unikālu stingrības un elastības kombināciju, kas pārsniedz pat kevlāra un tērauda īpašības. Turklāt zirnekļu zīds ir bioloģiski saderīgs un bioloģiski noārdāms, padarot to par daudzsoļošu materiālu ne tikai materiālzinātnei, bet arī medicīnas un kosmētikas nozarēm.

Foto: LOSI

Kristaps Jaudzems.

Foto: LOSI

Viktors Romaņuks.

Medicīnisko procesu biotehnoloģija

Jauns modelis aizkuņģa dziedzera vēža ārstēšanas personalizēšanai.

Autori: *Mg.* Karīna Goluba, Ph.D. Vadims Parfejevs, Ph.D. Evita Rostoka, *Mg.* Kaspars Jēkabsons, *Mg.* Ilze Blāķe, *Mg.* Anastasija Neimane, Annija Anete Ule, Ph.D. Roberts Rimša, *Mg.* Reinis Vangravs, *Dr.* Andrejs Pčolkins, LZA akadēmiķe Una Riekstiņa.

Zinātniskā institūcija: Latvijas Universitāte.

Aizkuņģa dziedzera adenokarcinoma ir viens no agresīvākajiem vēža veidiem un aptuveni 90% pacientu, kuriem tas tiek diagnosticēts, zaudē cīņu ar šo slimību piecu gadu laikā. Tas bieži nereaģē uz standarta terapiju, tāpēc ir nepieciešams attīstīt individuālas ārstēšanas pieejas. Pateicoties projektam VPP Fotonika, Latvijas Universitātes zinātnieki ir izveidojuši unikālu mikrofluidikas ierīci, kas imitē audzēja un asinsvadu mijiedarbību.

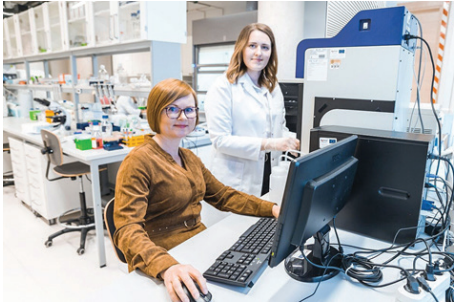

Foto: Toms Grinbergs, Latvijas Universitāte

LZA akadēmiķe, LU tenūrprofesore Una Riekstiņa un zinātniskā asistente Karīna Goluba.

Organiskā ķīmija

Kristālinženierijas pieeja pielāgojamu un ilgi spīdošu organisku materiālu izveidei.

Autori: *M.Sc.* Artūrs Mazarevičs, *Dr.chem.* Artis Kinēns, *Dr.chem.* Kaspars Leduskrasts, LZA akadēmiķis Edgars Sūna.

Zinātniskā institūcija: LOSI – Latvijas Organiskās sintēzes institūts.

Pēdējos divdesmit gados ir būtiski pieaugusi interese par tādu organisko materiālu iegūšanu, kam būtu raksturīga fosforescence pie istabas temperatūras, jo tos izmanto datu šifrēšanā, šūnu attēlveidošanā, sensoros un optoelektroniskās ierīcēs. Īpaši noderīgi šiem mērķiem ir fosforescējošie materiāli, kas izceļas ar ilgstošu izstarotspēju, kas ir saderīga ar cilvēka redzes uztveres ātrumu. Latvijas Organiskās sintēzes institūta pētnieki ir izstrādājuši unikālu kristālinženierijas pieeju, kas ļauj ieslēgt un izslēgt fosforescenci organiskos materiālos, kā arī kontrolēt to izstarošanas ilgumu, radot ērtu metodi organisko materiālu ilgstošas izstarotspējas kontrolei un tādejādi paverot ceļu to plašam pielietojumam ikdienā lietojamās ierīcēs.

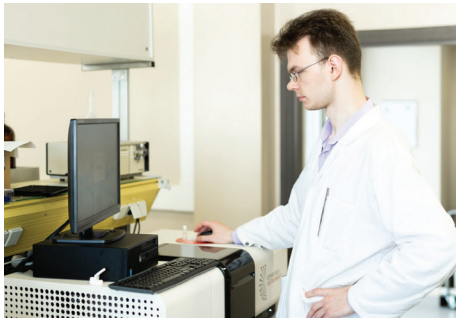

Foto: LOSI

Kaspars Leduskrasts.

Lauksaimniecības biotehnoloģija

Lauka pupu slimības un *Botrytis* ģints daudzveidības izpēte.

Pētījumi papildina zināšanas par jaunu slimību ierosinātāju izplatības iespējām dažādos reģionos, kā arī veicina zinātniski pamatotu augu aizsardzības sistēmu izstrādāšanu.

Autori: LZA korespondētājlocekle Biruta Bankina, *Mg.agr.* Jānis Kaņeps, *Dr.agr.* Gunita Bimšteine, LZA korespondētājlocekle Zinta Gaile, *Mg.agr.* Ieva Plūduma-Pauniņa, *Mg.biol.* Elina Brauna-Morževska, *Msc.Biol.* Ance Roga, LZA korespondētājloceklis Dāvids Fridmanis (BMC), *Ph.D.* Frederiks Stoddards (Helsinki Universitāte).

Zinātniskās institūcijas: LBTU – Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte, BMC – Biomedicīnas studiju un pētījumu centrs, Helsinki Universitāte.

Palielinoties lauka pupu (*Vicia faba var. minor*) sējplatībām, straujāk izplatās slimības, kas var samazināt pupu ražu un tās kvalitāti. 2014. gadā uzsākti pētījumi par lauka pupu slimībām un to attīstības īpatnībām, īpašu uzmanību pievēršot ierosinātāju identificēšanai.

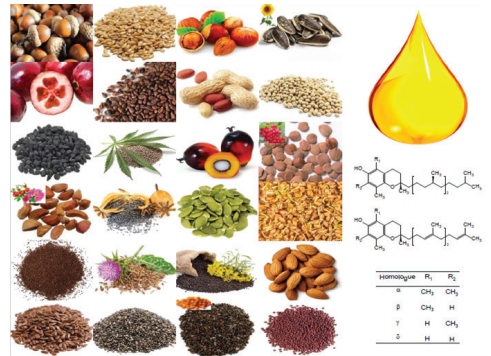
Jaunas zināšanas par E vitamīna savienojumiem – kotrienoliem divdīgļlapju augu sēklās.

Projekta ietvaros iegūtie rezultāti ir pagrieziena punkts zināšanās par tokotrienoliem divdīgļlapju augu sēklās un iegūta vērtīga informācija farmācijas un pārtikas nozarēm.

Autori: Ph.D. Pawel Gornas, LZA akadēmiķe Dalija Segliņa, *Mg.cib.hyg.* Inga Mišina, *Mg.chem.* Georgijs Baškirovs, *Mg.sc.ing.* Danija Lazdiņa, *Bc.sc.ing.* Elise Sīpeniece.

Zinātniskā institūcija: Dārzkopības institūts.

Vairums eļļas kultūraugu kā tokotrienolu avots pieder viendīgļlapju klasei. Līdz šim bija pieņemts, ka divdīgļlapju klases augos tie ir reti sastopami. Projekta (lzp 2020/1-0422) ietvaros veikta apjomīga divdīgļlapju klasei piederošo augu sēklu izpēte, rezultātā tokotrienolu dominanci atrodot vairāk nekā 10 dzimtās un 3000 sugās. Projekta ietvaros iegūtie rezultāti ir pagrieziena punkts zināšanās par tokotrienoliem divdīgļlapju augu sēklās un iegūta vērtīga informācija farmācijas un pārtikas nozarēm.

Zinātnisko darbu pilnās anotācijas publicētas LZA timeklvietnē sadaļā "Zinātnes sasniegumu konkurss" <https://www.lza.lv/aktualitates/lza-balva/2118-2024-gada-sasniegumi>

2024. gadā ievēlētie LZA locekļi – īsās biogrāfijas

2024. gada 21. novembrī Latvijas Zinātņu akadēmijas pilnsapulce par jaunajiem locekļiem ievēlēja divpadsmit īstenos locekļus, piecus ārzemju locekļus un vienu goda locekli, kā arī piecus korespondētājlocekļus

Īstenie locekļi

Gundars Bērziņš – *Dr.sc.admin.* (2013). Latvijas Universitātes (LU) profesors, vadošais pētnieks, LU rektors (kopš 2024. gada). LZA korespondētājloceklis (2018).

Zinātniskā darbība

Gundars Bērziņš specializējas reģionālajā politikā, vadības teorijās, uzņēmējdarbības stratēģijā un pub-

liskā sektora stratēģiskajā vadībā. Viņš publicējis vairāk nekā 130 zinātniskus rakstus un piedalījies vairāk nekā 30 konferencēs pēdējo sešu gadu laikā.

Vadījis un piedalījies dažādos *valsts un starptautiskajos pētniecības projektos*, tostarp: Enerģētikas un klimata modelēšana oglekļa neitralitātes virzienā (2019–2021); “ACUTE” (2022–2024) un “MyFairShare” (2021–2024) Apvārsnis 2020 ietvaros.

Pedagoģiskais un organizatoriskais darbs

Vadījis 2 doktora disertācijas, 28 maģistra un 72 bakalaura darbus. Docē kurssus par uzņēmējdarbības ekonomiku, vadības teoriju, publiskā sektora stratēģisko vadīšanu un citām tēmām. G. Bērziņš LU Senāta komisiju loceklis, LU Studentu Biznesa inkubatora padomes loceklis un vairāku organizāciju biedrs, tostarp Latvijas Produktivitātes padomes priekšsēdētājs un Valsts prezidenta padomnieks ekonomikas jautājumos.

Atzinības

G. Bērziņa sasniegumi ietver LZA diplomu par kolektīvo zinātnisko monogrāfiju “Latvijas spēks ilgi pastāvēt” (2022) un pateicības no valsts un izglītības institūcijām par nozīmīgu ieguldījumu zinātnes un izglītības attīstībā.

Raivis Bičevskis – *Dr.phil.* (2005). LU Humanitāro zinātņu fakultātes Filozofijas un ētikas nodaļas vadītājs, LU tenūrprofessors Sociālajā filozofijā (no 2023. gada) un LU Humanitāro zinātņu fakultātes Domes priekšsēdētājs. LZA korespondētājloceklis (2020). Vadošais pētnieks

Filozofijas un socioloģijas institūtā, LZP Humanitāro un mākslas zinātņu ekspertu komisijas priekšsēdētāja vietnieks un LZP Konsultatīvās zinātniskās padomes loceklis.

Zinātnisko pētījumu virzieni

Vācu ideālisms, romantisms, J. G. Hāmanis, J. G. Herders, 20. gadsimta filozofija (M. Heidegers, L. Klāgess), hermeneitika, filozofiskā antropoloģija, vācbaltu intelektuālā tradīcija un ideju vēsture. Publikāciju skaits pārsniedz 160, ieskaitot 5 monogrāfijas un 148 zinātniskus rakstus. H-indeks 3.

Akadēmiskā pieredze

Kopš 2003. gada LU asistents, vēlāk profesors (no 2023. gada tenūrprofessors). Bijis viesprofessors Potsdamas, Bordo, Insbrukas un Atēnu universitātēs. Vadījis 6 promocijas darbus. Piedalījies 15 zinātniskos projektos, tostarp vadījis trīs starptautiskus projektus, piemēram, par Baltijas un vācu kultūras attiecībām un dabas diskursiem Latvijā.

Starptautiskā sadarbība

Aktīvi sadarbojies ar universitātēm un pētniecības institūtiem Eiropā, tostarp Boloņas, Kopenhāgenas, Tartu un Hamburgas universitātēm. Organizējis septiņas starptautiskas konferences.

Atzinības

Saņēmis LZA un Eiropas Zinātņu un mākslas akadēmijas balvas, LZA Teodora Celma balvu, kā arī vairākas atzinības no LZA prezidenta un LU rektora. R. Bičevskis ir Martina Heidegera biedrības prezidents Latvijā un CEESP (*Central and East European Society for Phenomenology*) valdes loceklis.

Inguna Daukste-Silasproģe – *Dr.philol.* (1997). LU Literatūras, folkloras un mākslas institūta vadošā pētniece, Latvijas Nacionālā rakstniecības un mūzikas muzeja mākslas eksperte. LZA korespondētājlocekle (2017).

Zinātnisko pētījumu virzieni

Specializējusies latviešu trimdas literatūras vēsturē, kultūras un literārajā dzīvē, trimdas psiholoģijā, nacionālajā identitātē, dzimtās valodas uz-

turēšanā multinacionālā vidē un trimdas ģeogrāfiskajos aspektos. Pēta latviešu literatūru kopš 1944. gada līdz Latvijas neatkarības atjaunošanai un pēctrimdu, kā arī vācu un igauņu literatūras recepciju Latvijā un trimdā. Ietver arī digitālās humanitārās zinātnes, kartējot rakstnieku dzīves vietas.

Publikācijas

Autore piecām zinātniskām monogrāfijām (2002, 2007, 2014, 2017, 2023), trīs kolektīvām monogrāfijām (2005, 2008, 2022), vairāk nekā 90 zinātniskām un 200 populārzinātniskām publikācijām. Zinātniskie pētījumi 2020.–2024. gadā atspoguļoti 14 publikācijās, kā arī vienā monogrāfijā un kolektīvā darbā.

Pedagoģiskais darbs

Viesdocente Vestfāles Vilhelma Universitātē Minsterē (1998, 2005), kur docējusi latviešu bēgļu un trimdas literatūras kursu.

Atzinības

Latvijas Literatūras Gada balva literātūrzinātnē (2024), LZA gada sasniegumu balva un Egona Līva piemiņas fonda balva (2019, 2020), Ērika Raistera piemiņas fonda godalga (2015, ASV), LZA Viļa Plūdoņa vārdbalva literātūrzinātnē (2003).

Sergejs Gaidukovs – *Dr.sc.ing.* (2008). RTU Materiālzinātnes un lietišķās ķīmijas fakultātes Polimērmateriālu institūts (no 2002), Dabaszinātņu un tehnoloģiju fakultātes tenūrprofessors, vadošais pētnieks (2023). LZA korespondētājloceklis (2023).

Zinātnisko pētījumu virzieni

Polimēru ķīmija un tehnoloģija, polimēru fizika un fizikālā ķīmija, tehnoloģija un pārstrāde; polimēru kompozītmateriāli; koloidālās sistēmas; mikstviela; materiālzinātne un materiālu inženierija.

Projektu vadība

Projekta vadītāja un galvenā izpildītāja pieredze 20 starptautiskos un nacionālos projektos un līgumpētījumos, tostarp valsts pētījumu programmu, FLPP, ERAF, LIAA, M-ERA.NET, COST u.c. projektos.

Publicētie darbi

H-indeks 22, 98 pilna teksta publikācijas, kuras indeksētas SCOPUS/WoS, H10-index = 48, Kopējais citējumu skaits = 1579, 2 patenti un > 100 konferenču tēzes.

Pedagoģiskais darbs

Zinātniskais vadītājs 10 promocijas darbiem, 4 promocijas darbi ir sekmīgi aizstāvēti (2021–2024), vairāk nekā 10 izstrādāti un docēti studiju kursi polimēru ķīmijā, tehnoloģijā un fizikā; 65 maģistra un bakalaura līmeņa studentu kvalifikācijas darbu vadība.

Organizatoriskais darbs

DTF KĶĶTI “Kompleksās polimēru sistēmas” pētnieciskās grupas vadītājs.

Eksperts

LZP eksperts Ķīmijas inženierzinātnes nozarē. ECHA, CEN, LVS, EU COM. RTU promocijas padomes eksperts un studiju kvalifikācijas komisiju loceklis.

Atzinības

Korejas universitātes viesprofesors (2024), LZA nominācija nozīmīgākais sasniegums lietišķajā zinātnē par pētījumu “Biomasas atkritumu pārveidošana ilgtspējīgos bioplastmasas produktos” (2021); LZA Jaunā zinātnieka balva par zinātnisko darbu (2009); Werner von Siemens izcilības balva (2009); Gebert Rūf Stiftung balva (2006); “Marie Curie” Intra-European Fellowship (2006); Latvijas Izglītības fonda apbalvojums (2006).

Guna Laganovska – Dr.med. (1996). Rīgas Stradiņa universitātes (RSU) Medicīnas fakultātes Oftalmoloģijas katedras vadītāja (1996), P. Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas Oftalmoloģijas klinikas vadītāja kopš 1997. gada, RSU profesore kopš 2003. gada. LZA korespondētājlocekle (2019).

Zinātnisko pētījumu virzieni

Oftalmoloģija, vecuma makulas deģenerācijas ārstēšanas metodes, katarakta, glaukoma.

Publicētie darbi

Publicētas 142 publikācijas, no tām 34 SCI publikācijas, H-indeks 12.

Pedagoģiskais darbs

Vadīti 12 doktoranti, aizstāvējušies – 5. Lasa lekcijas RSU MF studentiem un rezidentiem.

Organizatoriskais darbs

Latvijas Acu ārstu asociācijas Sertifikācijas komisijas priekšsēdētāja kopš 2021. gada. Latvijas Acu ārstu asociācijas valdes locekle; RSU Satversmes sapulces, Medicīnas fakultātes Domes locekle; Latvijas pārstāve Eiropas oftalmologu padomē kopš 2021. gada; Amerikas Oftalmoloģijas Akadēmijas biedre.

Zinātniskā darbība, ekspertīze

Vadošā pētniece 36 starptautiskos klīniskos pētījumos, tai skaitā 3 pirmās fāzes klīniskajos pētījumos. LZP eksperte kopš 2016. gada. Latvijas Ķirurģijas Žurnāla redkolēģijas locekle; Journal of Ophthalmology (Ukrainē) redkolēģijas padomes locekle.

Starptautiskā sadarbība

Stažējusies Berlīnē (1996), Lībekā (1997), Rēgensburgā (1998) un Dortmundē (1997) acu klīnikās Vācijā.

Apbalvojumi

Veselības ministrijas Atzinības raksts (2013); Latvijas Ārstu biedrības profesora Ilmāra Lazovska balva par fundamentālu ieguldījumu medicīnā un ārstu izglītībā (2015); Paula Stradiņa balva (2018). 2018. gadā apbalvota ar Triju Zvaigžņu ordeņa IV šķiru.

Gustavs Latkovskis – Dr.med. (2006). LU Medicīnas un dzīvības zinātņu fakultātes profesors, LU Kardioloģijas zinātniskā institūta vadošais pētnieks, P. Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas kardiologs un invazīvais kardiologs. LZA korespondētājloceklis (2019).

Zinātnisko pētījumu virzieni

Ģimenes hiperholesterinēmija un citas dislipidēmijas, hiperlipidēmiju ģenētiskie mehānismi, hipolipidemizējošie līdzekļi, statīnu intolerance, asimptomātiska koronāro artēriju slimība pacientiem ar perifēro artēriju slimību, sirds-asinsvadu slimību profilakse, trimetilamonija oksīda saistība ar aterosklerozi, iekaisuma loma koronārās aterosklerozes attīstībā, antiagregantu rezistence.

Publicētie darbi

Zinātniskie raksti starptautiski citējamās žurnālos: 73 SCOPUS, 68 PubMed, 65 Web of Science Core Collection. Vairāk nekā 110 starptautisko kongresu un konferenču zinātnisko referātu tēzes, lokāli trīs zinātniskie nolēmumi un trīs vadlinijas, vienas metodiskās rekomendācijas. Vienas grāmatas līdzautors. H-indeks 23.

Pedagoģiskais darbs

LU MF Internās medicīnas katedras profesors, vadīti 3 promocijas darbi, vadīti vairāk nekā 30 ārstu diplomdarbi un ārstu-rezidentu diplomdarbi, vairāk nekā 10 studiju kursu sagatavošana un docēšana internā medicīnā un/vai kardioloģijā, kardioloģijas rezidentūras studiju apakšprogrammas izstrāde. Atbildīgais par rezidentūras studiju realizāciju kardioloģijas specialitātē PSKUS.

Zinātniskie projekti

Līdzdalība LZP Fundamentālo un lietišķo pētījumu projektos (2005–2014) un valsts pētījumu programmās (2010–2017). LZP projekta Nr. lzp-2020/1-0151 vadītājs (2021–2023). Līdzdalība VPP projektā Nr. VPP-EM-BIOMEDICĪNA-2022/1-0001 (2022–2024) un EK Veselības programmas Vienotās rīcības projektam “Kopīgā iniciatīva pret sirds un asinsvadu slimībām un diabētu” JACARDI projektā (no 2024. gada).

Organizatoriskais darbs

Latvijas Kardiologu biedrības biedrs un valdes loceklis; Latvijas Ārstu biedrības biedrs, valdes loceklis (2010–2022) un Sertifikācijas padomes priekšsēdētājs (2014–2022). Baltijas Aterosklerozes biedrības prezidents (2013–2017) un valdes loceklis. Eiropas Kardiologu biedrības īstenais loceklis; Amerikas Sirds asociācijas biedrs.

Atzinības

Profesora Ilmāra Lazovska balva medicīnā “Par nozīmīgu ieguldījumu Latvijas medicīnas zinātnes, izglītības un kardioloģijas attīstībā” (2016); Gada balva medicīnā “Gada docētājs medicīnā” (2016); LZA, AS “Latvijas Gāze” un LIF mērķprogrammas “Izglītībai, zinātnē un kultūrai” balva kā jaunajam zinātniekam (2003).

Sandra Muižniece-Brasava – Dr.sc.ing. (2006). Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes (LBTU) Pārtikas institūta profesore, vadošā pētniece, LLMZA īstenā locekle (2013). LZA korespondētājlocekle (2016).

Zinātnisko pētījumu virziens

Pārtikas iepakojums, tā optimizācijas iespējas un ietekme uz ilgtspēju, saglabājot iepakojuma funkcionalitāti, pārtikas kvalitāti un eksporta iespējas. Projektu vadītājas un izpildītājas pieredze nacionālos un starptautiskos projektos (VPP; LZP; ESF; FP7; ERA-Net; EJZF; ELFLA; Norway Grants; LV-UKR; NATO STO HFM, u.c.).

Publikācijas

Vairāk nekā 100 zinātniskās publikācijas (t. sk. 50 SCOPUS un Web of Science), monogrāfiju un mācību grāmatu līdzautore, piecu patentu līdzautore, H-indeks 6.

Pedagoģiskais darbs

Vadīti 8 promocijas darbi (5 aizstāvēti, 3 izstrādes procesā), promocijas darbu recenzente. Ar iepakojuma virzienu saistītu studiju kursu docētāja.

Organizatoriskais darbs

LBTU Pārtikas un dzērienu tehnoloģijas nozares profesoru padomes locekle, RTU Materiālzinātnes nozares profesoru padomes locekle, LBTU Konventa un Senāta locekle. LBTU Tehnoloģiju un zināšanu pārneses nodaļas vadītāja.

Ekspertīze

LZP eksperte Inženierzinātnes un tehnoloģijas - citas inženierzinātnes un tehnoloģijas, tai skaitā pārtikas un dzērienu tehnoloģijas. Latvijas Iepakojuma asociācijas Valdes priekšsēdētāja. Latvijas sausās uzturdevas izstrādes vadītāja un izstrādātāja NBS vajadzībām.

Atzinības

NBS apbalvojums “Goda zīme par nopelniem” par “Sauso uzturdevu izstrādi un pilnveidi” (2024). Viena no 12 gada zinātniekiem, kuri iekļauti IZM kalendārā “Zinātne Latvijai 2024”. Aizsardzības industrijas gada balva izglītībā un pētniecībā (2021). Kopā ar kolēģiem īstenoti projekti, kuri ieguvuši LZA 10 Latvijas nozīmīgāko zinātnes sasniegumu statusu (2013, 2016, 2018). Jelgavas pilsētas augstākais apbalvojums (2018).

Sanita Osipova – Dr.iur. (1998).

LU Juridiskās fakultātes profesore un Satversmes tiesas tiesnese (2011–2021). LZA korespondētājlocekle (2021).

Zinātnisko pētījumu virzieni

Latvijas un Eiropas tiesību vēsture, ģimenes un laulību tiesības, notariāta vēsture, tiesu neatkarība, latviešu juridiskā kultūra un valoda, tiesiskā valsts un konstitucionālās vērtības, īpaši brīvība, taisnīgums un dzimumu līdztiesība.

Publikācijas

5 monogrāfijas, līdzautore 42 kolektīvās zinātniskās monogrāfijās, 27 zinātniski raksti, vairāk nekā 50 referātu zinātniskās konferencēs un 40 populārzinātniskās publikācijas. Veikusi 26 šķirkļu izstrādi Nacionālajā digitālajā enciklopēdijā un divus valsts pētījumus par tiesību efektivitāti.

Projekti

Piedalījies vairākos LZP, LU un starptautiskos pētniecības projektos, aptverot tiesību vēsturi, konstitucionālās vērtības un sociālās politikas jautājumus. Vadījusi projektus par Latvijas tiesību vēsturi, Satversmes komentāriem un COVID-19 ietekmi uz ilgtspējīgu patēriņu.

Starptautiskā sadarbība

Sadarbojusies ar Baltijas jūras reģiona tiesību vēsturniekiem, Eiropas salīdzināmās tiesību vēstures asociāciju un Vācijas Johanna Volfganga Gētes universitāti. Bijusi zinātniskās redkolēģijas locekle žurnālā *Z Dziejów Prawa*. Lasījusi vieslekcijas Itālijā, Vācijā un Polijā.

Atzinības

Saņēmusi LU rektora atzinības rakstu (2008), Tieslietu ministrijas Goda zīmi (2010), Tieslietu ministra pateicību (2014), Valsts policijas jubilejas goda zīmi (2018), Gada Eiropas cilvēks Latvijā (2020) un LZA Arveda Švābes vārdabalvu (2021).

Gita Rēvalde – Dr.phys. (1996).

RTU Tehniskās fizikas institūta profesore, LU Atomfizikas un spektroskopijas institūta vadošā pētniece. LZA korespondētājlocekle (2016).

Zinātnisko pētījumu virzieni

Atomfizika, kvantu fizika, jonu fizika, zemtemperatūras plazma, gaistošo organisko savienojumu un smago metālu piesārņojuma noteikšana vidē, dezinfekcija izmantojot UV, gaismas avoti, lāzerspektroskopija, matemātiskā modelēšana, CRDS, TDLAS, biomedicīna, GOS noteikšana izelpā.

Publicētie darbi

Grāmatas: “Fizikas un tehniskās vēstures lappuses. Atskats 20.gadsimtā”, V. Rēvalds, G. Rēvalde, Monetary regulation of economy, G. Kaliyeva, G. Revalde; > 115 zinātniskie raksti, > 60 konferenču tēzes.

Zinātniskie projekti

Projektu vadītāja un galvenā izpildītāja >20 projektos: valsts pētījumu programmas NextIT, Photonics, COVID-19 seku mazināšanai, ECOSOC, ESF, ERAF, ERASMUS projektos, un liela apjoma infrastruktūras projektos Venstpils Augstskolā “Valsts nozīmes pētniecības centra izveide IKT un signālapstrādes tehnoloģijās”.

Administratīvā pieredze

IZM Augstākās izglītības departamenta direktore (2007–2012), Ventspils Augstskolas rektore (2013–2016), RTU rektora vietniece (2013), Latvijas Zinātnes padomes direktore (2020), augstskolas vadība Kazahstānā.

Pedagoģiskais darbs

Lekciju kursi “Fizika I”, “Fizika II”, “Optika and optoelektronika”, “Optisko signālu parraide”, “Atomfizika un kvantu mehānika”, “Pētniecības metodes”, “Mehānika”, vadīti 10 promocijas darbi.

Ekspertīze

Aģentūras “Independent Agency for Accreditation and Rating” eksperte, akreditācijas komisijas vadītāja ārzemju programmām AIC. RTU Fizikas un astronomijas profesoru padomes locekle, LZP eksperte, Serbijas Zinātnes padomes eksperte, Latvijas Fizikas biedrības locekle, Latvijas Zinātnieku savienības biedre.

Atzinības

LZA un IZM goda atzinības raksti par dalību COVID-19 pētniecības programmā seku novēršanai, RTU goda raksts par ilggadēju nozīmīgu ieguldījumu kvalificētu jauno speciālistu sagatavošanā un zinātniskajā darbā, Ministru kabineta goda raksts par nozīmīgu ieguldī-

jumu augstākās izglītības un zinātnes attīstībā, LZA goda raksts par izcilu nozīmīgu ieguldījumu Latvijas augstākās izglītības sistēmas pilnveidē, Latvijas Augstākās izglītības padomes goda raksts, Ventspils Augstskolas goda raksts.

Una Riekstiņa – *Dr. biol.* (2002). LU Medicīnas un dzīvības zinātņu fakultātes vadošā pētniece, LU te-nūrprofesore. LZA korespondētājlocekle (2019).

Zinātnisko pētījumu virzieni

Preklinisko modeļu izveide mērķētās terapijas pētījumiem, ieskaitot audzēja mikrovides pētījumus, ap-tamēru atlasu pret audzēja šūnām, organoīdu, inducēto pluripotentu šūnu un orgānu-uz-čipa tehnoloģijas; Reģeneratīvā medicīna – biomateriālu un augu aktīvo vielu ietekme uz cilvēka ādas šūnu reģenerāciju.

Publicētie darbi

Starptautiski recenzētu žurnālu raksti – kopā 45. H-indeks 20.

Zinātniskie projekti

TransCan3 Project “Targeting acute myeloid Leukemia immunosuppressive microEnvironment by combined IDO1 inhibiTiOn and PD-1 blockaDe (TALETE)”;

FLPP projekts “Jauna koncepcija mērķtiecīgai fototer-miskai vēža ārstēšanai”; VPP projekti: Latvijas Biome-dicīnas pētījumu platforma; Viedo materiālu, fotonikas, tehnoloģiju un inženierijas ekosistēma; 2 COST akcijas; Euronanomed III projekts “Kvantitatīva un uzglabāšanai stabila aprūpes punkta diagnostikas ierīce”; 4 LU fonda projekti.

Organizatoriskais darbs

LU Medicīnas un dzīvības zinātņu fakultātes Domes priekšsēdētāja; Promocijas padomes locekle; Farmācijas noslēguma darbu aizstāvēšanas komisijas priekšsēdētāja; Māzsinību maģistra noslēguma darbu aizstāvēšanas komisijas priekšsēdētāja; Medicīnas ētikas komitejas locekle; Veselības aprūpes studiju virziena padomes locekle; Medicīnas zinātnes padomes locekle; Latvijas Far-makoloģijas biedrības valdes locekle; Latvijas Bioķīmijas biedrības biedre; Latvijas Farmaceitu biedrības Farmā-cijas speciālistu izglītības un cilvēkresursu stratēģiskās padomes locekle.

Pedagoģiskā darbība

Vadīti 6 promocijas darbi, no tiem 3 aizstāvēti; re-cenzēti promocijas darbi: 9 nacionālā līmenī, 2 starptau-tiskā līmenī; vadīti 37 maģistra darbi; 3 Erasmus ma-gistra darbi. Izstrādātas vairākas studiju programmas, to akreditācija.

Atzinības

LZA prezidenta Atzinības raksts par nozīmīgāko sasniegumu zinātnē (2023); Latvijas Farmaceitu biedrības Goda biedrs (2022); LU Rektora atzinības raksts par gada labāko pētījumu (2019); LU Bonus atzinības prēmija par Q1 publikāciju (2019); LZA nominācija nozīmīgākais sasniegums zinātnē par gada labāko pētījumu (2018); L'Oréal Latvijas stipendijas “Sievietēm zinātnē” laureāte sadarbībā ar UNESCO/LZA (2010).

Dainis Edgars Ruņģis – *Ph.D.* (2002, Sidnejas Universitāte, nostrificēts 2007). Latvijas Valsts mežzi-nātnes institūta “Silava” vadošais pētnieks, Ģenētisko resursu centra un molekulārās laboratorijas vadītājs. LZA korespondētājloceklis (2013).

Zinātnisko pētījumu virzieni

Molekulārā ģenētika, populāciju ģenētika, ģenētisko resursu saglabāšana un izpēte.

Projektu vadība

Projekta vadītāja un galvenā izpildītāja pieredze vai-rāk nekā 34 starptautiskos un nacionālos projektos un līgumpētījumos, tostarp valsts pētījumu programmu, FLPP, ERAF, Horizon 2020 u.c. pētījumos.

Publicētie darbi

85 zinātniskie raksti, 5 grāmatu nodaļas. H-indeks 12.

Pedagoģiskais darbs

Zinātniskais vadītājs 4 promocijas darbiem, 6 maģistra un bakalaura līmeņa studentu kvalifikācijas darbu vadība.

Organizatoriskais darbs

European Cooperative Programme for Plant Genetic Resources (ECPGR) Latvijas Nacionālais koordinators, LZM Ģenētisko resursu padomes loceklis, LVMI “Sila-

va” Zinātniskās padomes loceklis, izdevumu “Baltic Fo-restry” un “Environmental and Experimental Biology” redkolēģijas loceklis.

Atzinības

Meža nozares “Zelta čiekurs” apbalvojums par iegul-dījumu zinātnes attīstībā (2016), LZA atzinums par no-zīmīgākiem sasniegumiem zinātnē (“Starpdisciplinārs pētījums par vienvecuma egļu mežiem Latvijā”, 2019), LZA atzinums par nozīmīgākiem sasniegumiem zināt-nē (“Pētījumi par heterogēnām pašapputes graudaugu populācijām: agronomiskās īpašības, izmaiņas audzē-šanas apstākļu ietekmē, izveidošanas un uzlabošanas iespējas”, 2022).

Reinis Vilšķersts – *Dr. pharm.* (2004). RSU asociētais profesors, Latvijas Organiskās sintēzes institū-ta (LOSI) Farmaceitiskās farmakolo-gijas laboratorijas vadošais pētnieks, RSU Farmācijas fakultātes docents. LZA korespondētājloceklis (2021).

Zinātnisko pētījumu virzieni

Jaunu kardioprotektīvu savieno-ju un mehānismu pētījumi, ateroskleroze un iespējas aiz-kavēt tās attīstību, vaskulārā endotēlija disfunkcija, jaunu zāļu vielu meklējumi pret sirds labā kambara mazspēju.

Zinātniskie darbi

42 starptautiskas publikācijas; H-indeks 20; 8 starp-tautiskie patenti; >100 konferenču tēzes.

Pedagoģiskais darbs

13 vadīti bakalaura un maģistra darbi; oponenti 4 di-sertācijām; vadīta 1 aizstāvēta disertācija; sagatavoti un docēti 2 studiju kursi RSU un LU.

Starptautiskā sadarbība

Latvijas pārstāvis BIONECA, EU-CARDIOPRO-TECTION, IMPACT un EU-METAHEART COST ak-cijās; stažēšanās Jagelonijas Universitātes Eksperimentālās farmakoloģijas katedrā Polijā (2006); Kopenhāgenas Universitātes Panum institūtā Dānijā (2008); Starptautis-kajā mikroķirurģijas centrā Nīderlandē (2008, 2023); Ja-gelonijas eksperimentālās terapijas centrā Polijā (2015); AO Davos institūtā Šveicē (2022).

Zinātniskie projekti

3 projektu vadītājs (Taiho Latvijas fonda, RSU/RTU sadarbības un FLPP projekti); izpildītājs un galvenais izpildītājs >10 projektos (ERAF; ESF; RSU zinātniskie projekti).

Organizatoriskais darbs

LZP eksperts Medicīnas un veselības zinātnes noza-rēs (kopš 2010. gada); RSU Farmācijas promocijas pado-mes loceklis (kopš 2011. gada); Slimību profilakses un kontroles centra Jauno psihoaktīvo vielu riska novērtē-juma komisijas eksperts (kopš 2013. gada); PVD/BIOR izmēģinājumu projektu izvērtēšanas komisijas eksperts (kopš 2013. gada); Latvijas Farmakologu un Latvijas Bio-ķīmiķu biedrību biedrs.

Atzinības

LZA un Grindeks fonda apbalvojums “Sudraba pūce” (2008); LZA nominācija nozīmīgākais sasniegums zi-nātnē 2013. un 2016. gadā.

Ārzemju locekļi

Alma Dauletbekova (*Alma K. Dauletbekova*) – Fizikas-matemāti-kas zinātņu kandidāte (1983, Tartu Universitāte), Satbajeva Universitā-tes docente (1983–), N.L. Gumiļova Eirāzijas nacionālās universitātes profesore (2005–).

Zinātniskās pētniecības virzieni

Cietvielu fizika, jonizējošā staro-juma izraisīto defektu pētījumi, materiālu modifikācija ar ātru smago jonu palīdzību, materiālu starojuma iztu-rības pētījumi, trasu tehnoloģija, nanovadu sintezēšana, izmantojot veidnes.

Publikācijas

65 raksti starptautiskos žurnālos, kas indeksēt SCO-PUS; vairāk nekā 20 mutiskas prezentācijas pēdējo gadu laikā, no kurām 2 ir uzaicinātās lekcijas. H-indeks 17.

Pedagoģiskais darbs

Vadīti un aizstāvēti 20 bakalaura darbi, 6 maģistra darbi, 1 kandidāta disertācija un 10 promocijas darbi, šobrīd tiek vadīti vēl 4 promocijas darbi.

Organizatoriskais darbs

Eirāzijas Nacionālās universitātes Zinātniskās pado-

mes un Kazahstānas Republikas Nacionālās Zinātnis-kās padomes locekle, vairāku starptautisku konferenču ICDIM-2024, REINM, “Cietvielu fizika”, un citu konfe-renču un skolu-semināru priekšsēdētāja un organizētāja.

Zinātniskie projekti

Galvenā izpildītāja 4 projektos, vadītāja 8 projektos starptautiskajos projektos, no kuriem dažos ir iesaistīti arī Latvijas zinātnieki.

Apbalvojumi

Saņēmusi vairākas Kazahstānas Republikas balvas un goda zīmes par sasniegumiem zinātnē un izglītībā, kā arī starptautiskā stipendija par studiju kursa izstrādi nano-tehnoloģijās Japānā.

Miroslavs D. Dramičanins (*Mi-roslav D. Dramičanin*) – *Dr. phys.* (1998, Belgradas Universitāte). Belgradas Universitātes fizikas pro-fesors, Fotokonversijas izcilības centra vadītājs. Serbijas Republikas Nacionālā institūta Vinča Kodolzi-nātņu institūta valdes priekšsēdētāja vietnieks (2022).

Zinātniskās pētniecības virzieni

Lietīšķā fizika, optoelektroniskie temperatūras sen-sori, luminiscence.

Pedagoģiskais darbs

Vadījis 15 doktora disertācijas un 4 maģistra darbus. Belgradas Universitātes Fizikas fakultātes lekciju kursi Nanomateriāli, Fizika medicīnā un bioloģijā. Uzaicinātais lektors Austrijas, Vācijas, Ķīnas un Polijas universitātēs.

Publikācijas

H-indeks 53, 337 raksti starptautiskos žurnālos (Web of Science), 11 500 citēšanas reižu. Autors vienai monogrāfijai un 9 nodaļām citās monogrāfijās. Vairāk nekā 100 mutisko referātu, no kuriem vismaz 20 ir ie-lūgtie.

Sadarbība ar Latviju

13 ar Latvijas kolēģiem kopīgu rakstu līdzautors starptautiskos zinātniskos žurnālos (12 ar LU Cietvielu fizikas institūtu, 1 – RTU), Latvijas Zinātnes padomes ilggadējs recenzents (> 50 projekti); piedalījies Tamāras Gavrilovičas pēcdoktorantūras projekta izpildē, sadar-bojoties LU Cietvielu fizikas un Vinča Kodolzinātņu in-stitūtiem.

Zinātniskie projekti

Divu Horizon Europe projektu, viena NATO SPS projekta, četru SAEA projektu, divu EUREKA projek-tu, divu Serbijas Republikas Zinātnes fonda projektu un vairāku divpusēju pētniecības projektu starp Serbiju un Franciju, Austriju, Slovēniju un Horvātiju, vadītājs.

Xiaodan Pang – *Ph.D.* (2013). RTU Elektronikas un telekomuni-kāciju fakultātes Fotonikas, elektro-nikas un elektronisko sakaru insti-tūta (FEESI) te-nūrprofesors (2024), pēcdoktorantūras pētnieks Zvied-rijas pētniecības institūtos (RISE, 2013–2017), Zviedrijas Karalis-kā institūta pētnieks (2017–2018),

docents (2022).

Zinātnisko pētījumu virzieni

Optiskie starpsavienojumi un bezvadu sakari.

Publicētie darbi

H-indeks 30, vairāk nekā 280 recenzētu žurnālu un konferenču publikācijas, līdzautors 11 pasaules rekor-diēm, kas sasniegti pasaulē vadošo konferenču “post-deadline” sekcijās, vairāk nekā 30 uzaicinātie referāti starptautiskajās konferencēs.

Pedagoģiskais darbs

1 doktorantūras students (RTU) un 6 doktorantūras studenti (KTH, Zviedrija).

Organizatoriskais darbs

OFC 2025 programmas priekšsēdētājs, PGC 2023 un 2024 priekšsēdētājs, apakškomitejas priekšsēdētājs un Tehniskās programmas komitejas loceklis vairāk nekā 20 konferencēs, tostarp OFC, GLOBECOM, OECC, ACP, CLEO-PR, apakškomitejas priekšsēdētājs S1 OFC 2023, izvirzīts par S-daļas programmas priekšsēdētāju OFC 2025. Vadības komitejas loceklis ES COST darbībā CA19111 NEWFOCUS (2020–2024). IEEE un OPTICA vecākais biedrs, Zviedrijas IEEE Fotonikas biedrības no-daļas valdes loceklis.

Apbalvojumi

ES Marie S.-Curie balvas (2016, 2020).

Mihals Pjaseckis (*Michal M. Piasecki*) – *Dr.habil.phys.* (2020). Jana Dlugoša Universitātes Čenstohovā profesors, Teorētiskās fizikas katedras vadītājs.

Zinātniskās pētniecības virzieni

Kristālu audzēšana un raksturošana, optiskie materiāli, infrasarkanie materiāli, nelineārā optika, luminiscence, nanomateriāli, plānas kartiņas, fažu pārējas, Saules bateriju materiāli, termoelektrība, enerģijas uzglabāšana.

Publikācijas

H-indeks 31, zinātnisko rakstu skaits SCI žurnālos – 210, uzstājies ar vairāk nekā 40 uzaicinātajām lekcijām, kā arī Top-10 recenzents žurnālā *Materials Horizons*.

Pedagoģiskais darbs

Vadījis >30 maģistra darbus, 3 doktora disertācijas Čenstohovas Tehnoloģiju Universitātē un 1 disertācija Užhorodas Universitātē, pašlaik vēl 2 disertācijas. 65 doktora disertāciju recenzents.

Zinātniskie projekti

Dalība vairākos starptautiskajos zinātniskajos projektos, galvenais izpildītājs 4 projektos, vadītājs 8 projektos, no kuriem 3 Eiropas Kopienas Septītās pamatprogrammas projekti Helmholtza centrā Berlīnē; vairāki divpusējie Polijas un Francijas, Taivānas, nacionālie projekti.

Apbalvojumi

Saņēmis vairākas Polijas Zinātņu akadēmijas un ministrijas balvas, 12 Jana Dlugoša Universitātes rektora balvas, kā arī īpašu balvu no Lesjas Ukrainas Volīnas Nacionālās Universitātes Luckā. Užhorodas Nacionālās Universitātes doktors *Honoris Causa*.

Jānis Timošenko – *Dr.phys.* (2015). LU Eksakto zinātņu un tehnoloģiju fakultātes viesdocents (2021), Fritz-Haber Institute of Max Planck Society, Department of Interface Science vadošais pētnieks.

Zinātnisko pētījumu virzieni

Rentgenstaru absorbcijas spektroskopijas un citu rentgenstarojumu izmantojošo metožu pielietošana funkcionālo materiālu, nanomateriālu un katalizatoru struktūras evolūcijas un dinamikas pētījumiem; spektroskopijas datu apstrādes metožu izstrāde un pilnveidošana, materiālu struktūras skaitliskās modelēšanas un mašīnāpmācības metožu izstrāde spektroskopijas datu interpretācijai.

Publicētie darbi

H-indeks 41, 118 zinātniskie raksti SCI žurnālos un > 20 referātu starptautiskajās konferencēs.

Pedagoģiskais darbs

LU kursi Modernā fizika un Ievads statistiskajā fizikā (kopš 2021), asistents LU kursā Kvantu teorija docēšanā (2013–2015). 3 pēcdoktorantūras un viena promocijas darba vadīšana, 7 promocijas darbu vadīšanā Vācijā, Friča Hābera institūtā Berlīnē (no 2020), 1 bakalaura darba vadīšana LU Cietvielu fizikas institūtā (2013–2015).

Organizatoriskais darbs

Starptautiskās konferences European Nanoanalysis Symposium at European Materials Research Society Fall Meeting 2021 un “XAFS Short Course” semināru Brookhaven National Lab, ASV (2016–2023) organizēšana. DESY sinhrotronā starojuma centra (Vācija) projektu recenzēšanas komitejas loceklis, dalība Latvijas Fizikas olimpiādes un Latvijas atklātās fizikas olimpiādes organizēšanā (2006–2023).

Zinātniskie projekti

Šobrīd Vācu Federālās Izglītības un zinātnes ministrijas (BMBF) un Maksa Planka biedrības projekta *Cat-Lab* jaunas eksperimentālas līnijas izbūvei PETRA III/IV sinhrotronā līdzautors un koordinators. Projekta izpildītājs BMBF kopprojektam ar industriālajiem partneriem, U.S. National Science Foundation sadarbības projekts, EUROfusion un EURATOM projekts.

Atzinības

Starptautiskās rentgens absorbcijas biedrības (IXAS) balva jaunajiem zinātniekiem (Farrel Lytle Prize, 2022), LZA prezidenta atzinības raksts par sasniegumiem teorētiskajā zinātnē (2016), Ludvīga and Māra Jansonu balva jaunajiem zinātniekiem par labāko darbu fizikā (2015), LZA balvas par nozīmīgu sasniegumu teorētiskajā zinātnē (2012, 2014).

Goda loceklis

Mārtiņš Virsis – *Dr.hist.* (1992).

Vēsturnieks, politiķis un diplomāts. Bijis Latvijas 5. Saeimas deputāts no partijas “Latvijas ceļš” (1993–1995). No 1990. gada strādājis LR Ārlietu ministrijā par ministra vietnieku. 1995. gadā kļuva par Latvijas vēstnieku Austrijā, bet no 1996. līdz 2000. gadam ieguva Latvijas nerezidējošā vēstnieka amatu Šveicē, Lihtenšteinā, Ungārijā, Slovēnijā un Slovākijā. No 2000. līdz 2002. gadam strādājis Latvijas Ārlietu ministrijas 1. politiskajā direkcijā par valsts sekretāra vietnieku. No 2002. līdz 2008. gadam bija Latvijas vēstnieks Vācijas Federatīvajā Republikā. 2004. gada 2. novembrī tika iecelts par vēstnieku Kuveitā. No 2008. gada līdz 2010. gadam bija Latvijas Ārlietu ministrijas ģenerālinspektors. No 2010. līdz 2015. gadam bija Latvijas vēstnieks Lietuvā. No 2015. līdz 2019. gadam bija Latvijas vēstnieks Baltkrievijā. 2007. gadā apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeņa 2. šķiru, bet 2008. gadā – ar Vācijas Federatīvās Republikas Nopelni ordeņa Lieko krustu.

Korespondētājloceklis

Jana Andžāne – *Dr.phys.* (2012).

LU Eksakto zinātņu un tehnoloģiju fakultātes Ķīmiskās fizikas institūta vadošā pētniece.

Zinātnisko pētījumu virzieni

Neorganisko nanostrukturēto materiālu sintēze, nanostrukturēto kompozītmateriālu izveide, to pielietojumi videi draudzīgās tehnoloģijās (termoelektrikā, akumulatoros, oglekļa dioksīda konversijā).

Publicētie darbi

H-indeks 15, 59 oriģināli zinātniskie raksti, kuri iekļauti Scopus datu bāzē.

Organizatoriskais darbs

Ķīmiskās fizikas institūta zinātniskās padomes locekle (2015–2024), skolēnu ekskursiju vadīšana, ikgadēja dalība Zinātnieku Nakts pasākumos.

Pedagoģiskā darbība

Dalība LU EZTF mācību kursu “Ievads nanozinātnē”, “Pētnieciskie laboratorijas darbi” un “Fizikas inženierfizikas seminārs” īstenošanā, kā arī bakalaura (12), maģistra (3) un doktorantūras (1) studentu zinātnisko darbu vadīšana.

Atzinības

Līdzautore pētījumā “Nanostrukturēti topoloģiski izolatori pielietojumiem enerģētikā un kvantu nanoelektronikas ierīcēs”, kurš tika izvēlēts par Latvijas zinātnes nozīmīgāko sasniegumu (2023), Latvijas Universitātes rektora pateicība (2019).

Dzintra Atstāja – *Dr.oec.* (2008).

Rīgas Stradiņa Universitātes (RSU) profesore, vadošā pētniece.

Zinātnisko pētījumu virzieni

ietver ekonomiku un ilgtspējīgu attīstību, korporatīvo sociālo atbildību, aprites ekonomiku, videi draudzīgus risinājumus un ilgtspējas dizainu.

Publikācijas

Autore un līdzautore 200 publikācijām, tostarp 49 zinātniskie raksti (39 Scopus), kā arī līdzautore 26 grāmatām (Routledge, Springer, CABI u.c.). Scopus H-indeks 11.

Projekti

Piedalījusies vairāk nekā 30 zinātniskajos projektos kā vadītāja, pētniece vai izpildītāja, ieskaitot trīs COST akcijas un Eiropas Komisijas Klimata misiju.

Organizatoriskais darbs

Biznesa augstskolas Turība dekāne (1996–2001), karjeras centra vadītāja Banku augstskolā (2001–2006), Ilgtspējas un efektivitātes laboratorijas vadītāja (2016–2023). LZP eksperte kopš 2011. gada, zinātnisko publikāciju redaktore un recenzente.

Pedagoģiskā darbība

Sākusi pasniegt 1988. gadā, profesore kopš 2014. gada, vieslektore vairākās Latvijas augstskolās, tostarp Ventspils augstskolā, RPIVA, RTU. RSU docētāja kopš 2001. gada.

Atzinības

Latvijas Izglītības fonda atzinība par vadītajiem maģistra darbiem (2000), Banku augstskolas pateicības raksti (2020, 2022), *Elsevier's Journal of Cleaner Production* apliecinājums (2018), Atbildīga biznesa vēstnesis (2018).

Starptautiskā darbība

Ziņojumi starptautiskās konferencēs dažādos kontinentos un aktīva sadarbība ar starptautiskām zinātniskām organizācijām.

Arvids Irmejs – *Dr.med.* (2004).

RSU Onkoloģijas un molekulārās ģenētikas institūta direktors, P. Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas ķirurgs un Krūts slimību centra vadītājs, RSU Ķirurģijas katedras asociētais profesors, vadošais pētnieks.

Zinātnisko pētījumu virzieni

Pārmantotā krūts un olnīcu vēža klīniskās un molekulārās īpatnības; inovatīvi risinājumi krūts vēža diagnostikā, ārstēšanā un profilaksē; vēža riska ģenētiskais populācijas skrīnings; pārmantotais kolorektālais un prostatas vēzis, krūts vēža pacientu dzīves kvalitātes izvērtējums.

Publicētie darbi

41 SCOPUS publikācija, citējamība – 283. H-indeks 9; 3 ķirurģijai veltītu monogrāfiju līdzautors.

Pedagoģiskais darbs

Lekcijas un nodarbības RSU studentiem par pārmantoto vēzi un krūts vēzi latviešu un angļu valodās, 6 promocijas darbu vadība, zinātniskā konsultēšana, kā arī >15 studentu un rezidentu zinātnisko darbu vadība.

Organizatoriskais darbs

RSU Starptautiskā pētniecības konferences Zinātniskās komitejas loceklis, Darba grupas loceklis projektā “Breast cancer population screening within IARC/WHO project Improving cancer care coordination and screening in Latvia and Slovakia (ICCCS)”. Veselības ministrijas darba grupas loceklis “Krūšu veselības veicināšana”. ERN GENTURIS (European reference network of Genetic Tumors risk syndromes) nacionālais koordinators un Pārmantotā krūts un olnīcu vēža darba grupas loceklis. Žurnāla “Hereditary Cancer in Clinical Practice” asociētais redaktors. RSU pieaicinātais promocijas padomju loceklis, LZP eksperts, Latvijas Pārmantotā vēža biedrības valdes priekšsēdētājs, valdes loceklis.

Zinātniskie projekti

Valsts pētījumu programmā “Biomedicīna, sabiedrības veselība”, kā arī ESF, LZP, RSU grantos un CIMBA (Consortium of investigators of modifiers of BRCA1/2) konsorcijs; Pārmantota krūts un olnīcu vēža riska ģenētiskais skrīnings, projektu vadītājs un vadošais pētnieks.

Starptautiskā darbība

Stažējies Portugālē (2023), Spānijā (2018), Lielbritānijā (2014, 2008, 2004), Francijā (2013), Itālijā (2011), Beļģijā (2006), Nīderlandē (2016, 2004), Polijā (2003), Vācijā (2000, 1999), Zviedrijā (1996). Starptautiska sadarbība pētniecībā ar Pomerānijas medicīnas universitāti Polijā un Radboud universitātes medicīnas centru Nīderlandē.

Apbalvojumi un atzinības

Ministru kabineta atzinības raksts (2023); Tiesībsargā balva Izglītotājs (2022); Latvijas Ārstu biedrības balva Gada cilvēks medicīnā un Veselības ministrijas pateicības raksts (2021); PSKUS Gada balva ārstniecībā (2016); LZA un EZMA Fēliksa balva (2009).

Boriss Poļakovs – *Dr.phys.* (2007).

LU Cietvielu fizikas institūta Plāno kartiņu laboratorijas vadošais pētnieks.

Zinātnisko pētījumu virzieni

Jaunu funkcionālu plāno kartiņu izstrāde un īpašību pētīšana; 0D, 1D un 2D nanomateriālu (tajā skaitā kodola-apvalka nanovadu) sintēze, mehānisko, elektrisko un optoelektrisko īpašību pētīšana; optoelektrisko un nanomehānisko nano / mikro ierīču izstrāde, nanotriboloģiskie un nanomehāniskie eksperimenti un pētījumi.

Zinātniskie projekti

LZP granta (2021–2023), ERAF KC projekta (2020) vadītājs, galvenais izpildītājs vairākiem projektiem (LZP, ERAF, ESF, EUROfusion, Horizon2020, Apvārsnis Eiropa).

Publicētie darbi

H-indeks 22, darbi ir citēti vairāk nekā 1 205 reizes. 91 zinātniskās publikācijas starptautiski citējamās žurnālos, tajā skaitā 2 pārskata raksti, 1 grāmatas sadaļa, 3 patenti.

Pedagoģiskais darbs

Zinātniskais vadītājs 1 promocijas darbam, 3 maģistra un 5 bakalaura darbiem; LU lekciju kursu sagatavošana Camart² projekta ietvaros.

Stažēšanās

Pēcdoktorantūras pozīcija Tartu Universitātes Fizikas institūtā Igaunijā (2009–2011).

Organizatoriskais darbs

Latvijas Zinātnes padomes eksperts, LU Cietvielu fizikas institūtā Zinātnes padomes loceklis.

Atzinības

LZA un AS RD Alfa balva par maģistra darbu (2003); LZA Ludviga un Māra Jansonu balva par promocijas darbu (2007); LZA nominētā nozīmīgākā sasnieguma zinātnē līdzautors (2022).

Vita Rovīte – Dr.biol. (2012).

LU Latvijas Biomedicīnas pētījumu un studiju centra vadošā pētniece, LU Medicīnas un dzīvības zinātņu fakultātes asociētā profesore.

Zinātnisko pētījumu virzieni

Neiroendokrīnie audzēji, autoimūnās slimības, molekulārie marķieri, funkcionālā genomika.

Publicētie darbi

Kopējais skaits – 55, H-indeks 15.

Zinātniskie projekti

Kopā 14, vadītāja/galvenā koordinatore 4 nacionālos, 2 starptautiskos projektos, projekta vadītāja/koordinatore BMC: 3 (nacionālos), 3 (starptautiskos), 2 VPP apakšprojektu vadītāja.

Organizatoriskais darbs

Centrālās Medicīnas Ētikas komitejas locekle kopš 2020. gada; LŽP eksperte kopš 2018. gada; Latvijas Cilvēka Ģenētikas Asociācijas biedre kopš 2011. gada; BBMRI-ERIC Eiropas biobanku infrastruktūrā: kopš 2016.

gada nacionāla līmeņa aktivitāšu īstenošana Latvijas Nacionālajā biobanku tīklā, kopš 2021. gada Latvijas Nacionālā kontaktpunkta direktore.

Pedagoģiskā darbība

Vadītie promocijas darbi – 2; vadītie maģistra darbi – 3; Vadītie bakalaura darbi un kvalifikācijas darbi – 2. Docētie studiju kursi: “Bioloģija optometristiem”, “Bioķīmija II”, “Zinātniskā komunikācija bioloģiem”, “Attīstības bioloģijas pamatprincipi”. Izstrādātie studiju kursi: “Zinātniskā komunikācija bioloģiem”, “Attīstības bioloģijas pamatprincipi”.

Atzinības

LZA nominācija nozīmīgākais sasniegums zinātnē par pētījumu “Hipofīzes audzēju pētniecība” (2022); L'ORÉAL, UNESCO LNK, LZA Baltic stipendija “Sievietēm zinātnē” (2021), LZA nominācija nozīmīgākais sasniegums zinātnē par pētījumu “COVID-19 virus genome research in Latvia” (2020); LZA nominācija nozīmīgākais sasniegums zinātnē par pētījumu “Genome-Wide Association Study of Diabetic Kidney Disease Highlights Biology Involved in Glomerular Basement Membrane Collagen” (2019). ZV

Uz darba mūžu atskatoties

2024. gada 13. decembrī jau divdesmit sesto reizi tika pasniegtas LZA un AS “Latvenergo” gada balvas enerģētikā. Balvu par nozīmīgu devumu enerģētikā saņēma arī ilggadējā LZA Fizikas un tehnisko zinātņu nodaļas zinātniskā sekretāre Dr.sc.ing. Sofja Negrejeva, kura vairāk nekā 20 gadus darbojusies arī augstākās izglītības jomā, tostarp enerģētikas nozarē, vadot vairāk nekā 20 bakalaura un maģistra darbus.

Ar LZA Fizikas un tehnisko zinātņu nodaļas zinātnisko sekretāri Dr.sc.ing. Sofju Negrejevu īsi pirms pērnā gada Ziemassvētkiem sarunājās Līga Grinberga.

Šogad saņēmāt godam pelnītu AS “Latvenergo” un LZA piešķirto Gada balvu par nozīmīgu devumu enerģētikā. Kāds ir bijis šis ceļš?

Tuvojas gada skaistākās un pasakainākās brīvdienas – Ziemassvētki un Jaunais gads. Šajā laikā nevilus atceras un novērtē visus gada notikumus. AS “Latvenergo” un Latvijas Zinātņu akadēmijas Gada balva noteikti bija viens no maniem aizraujošākajiem un iesaistīgākajiem notikumiem šajā gadā, par kuru esmu ārkārtīgi pateicīga. Man šogad apritēja 75 gadi, kopumā tas ir 53 gadu darba stāžs, no tā 20 gadi – darbā akadēmijā. Šobrīd esmu pieņēmusi apzinātu lēmumu beigt savu karjeru, kas sākās 1971. gadā Zinātņu akadēmijas Polimēru mehānikas institūtā.

Sākumā mācījos Rīgas 1. vidusskolā un pēc tam studēju Latvijas Universitātes Fizikas un matemātikas fakultātē fizikas specialitātē.

Vai izvēle studēt fiziku bija apzināta?

Droši vien, ka jā! Uz Rīgas 1. vidusskolu gribēju doties pēc veiksmīgas dalības 8. klases olimpiādē. Tajā laikā tā bija īpaša skola ar matemātikas novirzienu. Man par pārsteigumu, mans tēvs, kurš man bija ļoti mīļš un liela autoritāte, teica, ka normāliem bērniem vajadzētu mācīties normālās skolās, nevis skolās ar novirzieniem. Viņš ar mammu bija pret iestāšanos 1. vidusskolā, bet ļāva man darīt, ko vēlos. Tā arī darīju, lai gan pirms tam es nekad nekur nebiju gājusi bez savas mātes. Lai cik tas neierasti nebūtu, es nekad neesmu nožēlojusi šo lēmumu, kas tika pieņemts 15 gadu vecumā. Tikai sešus mēnešus vēlāk vecāki saprata, ka viņu meita mācās elitārā skolā. Brīnišķīgākais bija tas, ka mums bija izcili skolotāji, un visi 28 mūsu klases skolēni (19 zēni un 9 meitenes) ļoti nopietni domāja par studijām. Uzņemšana universitātē noritēja raiti, tomēr studijas bija ļoti intensīvas. Nezinu kāpēc, bet visus studiju gadus man bija bailes saslimt un kaut ko palaist garām, lai neizkristu no izglītības procesa – tā arī ne reizi nepalaidu garām nevienu lekciju! Studiju darbu izstrādāju profesora Jura Miķelsona Elektrodinamikas un nepārtrauktas vides mehānikas katedrā, kurā, mūsdiā, tika sapulcināti labākie pasniedzēji. Pēc tam bija diplomdarbs topošā akademiķa Vitauta Tamuža vadībā, kurā bija jāizmanto man mīlie matemātiskie aprēķini. Viņam vienmēr bija tāds sirsnīgs pārsteigums: “Vai jums izdevās atrisināt šo integrāli?” Jā, protams, tas izdevās, bet tikai tāpēc, ka man pat neienāca prātā, ka integrālis varētu neatrisināties, jo man bija jāaizstāv diplomdarbs 1972. gada 8. jūnijā. Iespējams, šī pārgalvība ir galvenā jaunības priekšrocība, kas nepazīst nekādus šķēršļus un robežas. Bet savā laboratorijā Vitauts Tamužs tomēr ievada Aleksandru Bogdanoviču, kurš veidoja

brīnišķīgu karjeru gan Latvijā, gan vēlāk – Amerikā, atklāti paskaidrojot, ka viņš mani neizvēlējās tāpēc, ka biju sieviete.

Es sāku strādāt Polimēru mehānikas institūta eksperimentālajā laboratorijā, kur ar nesagraujošām metodēm pētīju uz polimēru bāzes veidotus kompozītmateriālus. Pamazām tas mani aizrāva, visbeidzot, 1990. gadā aizstāvēju savu tehniskā zinātņu kandidāta disertāciju “Organoplastu izstrādājumu porainības diagnostika ar siltumaktivitātes palīdzību” akademiķa Vitolda Latišenko uzraudzībā. Diemžēl drīz pēc manas aizstāvēšanas zinātnes finansēšana praktiski apstājās, nebija arī līgumdarbu, alga nokritās līdz tādām līmenim, ka radās jautājums, kā izdzīvot ar šo naudu, tāpēc aizgāju strādāt Rīgas Aeronautikas institūtā, mācot augstāko matemātiku. Pieņemšana darbā notika Valsts ārkārtas stāvokļa komitejas dienā, kad rektora kabinetā TV ekrānā nepārtraukti tika pārraidīts “Gulbju ezers”. Tā sākās mans jaunais dzīves posms. Ātri atcerējos studijās apgūto, milzīgs plus bija tas, ka nesen pati biju studenta korpēs, tāpēc bija labāka izpratne par to, kur students paklups un kas radīs īpašas grūtības. Man joprojām šķiet, ka skolotājam vai pasniedzējam, kurš sāk strādāt ar studentiem jau pēc noteiktas dzīves skolas, ir priekšrocības salīdzinājumā ar univer-

sitātes absolventu, kurš vēl nav *paostijis šaujampulveri*. Sākās aizraujošs darbs ar dažāda vecuma zēniem un meitenēm no vidusskolas klasēm, kā arī ar lielu skaitu pieaugušo, kuriem šajā pēcpadomju laikā vajadzēja vai nu vēlreiz apstiprināt savas tiesības veikt labi zināmo darbu, vai mainīt savu darbības jomu un steidzami pārkvalificēties. Īpaši interesanti bija šo pieaugušo bakalaura un maģistra darbi, kuros viņi apkopoja savu darba pieredzi.

Kā Jūs nonācāt Latvijas Zinātņu akadēmijā?

2004. gadā no bijušajiem kolēģiem Ērikas Tjuņinas, Jura Jansona un Vitauta Tamuža, kurš manā dzīvē ir liktenīgs, saņēmu aicinājumu strādāt Latvijas Zinātņu akadēmijā par Fizikas un tehnisko zinātņu nozares zinātnisko sekretāri. Sākumā atteicos, jo man jau bija interesants darbs, man ļoti patika mācīt. Tomēr vēlme izmēģināt un pieņemt nākamo liktena izaicinājumu

1985. gads.

Privātais arhivs

No kreisās: LZA prezidents Ivars Kalviņš, Sofja Negrejeva, AS “Latvenergo” padomes priekšsēdētājs Aigars Laizāns.

Foto: AS Latvenergo

ņēma virsrōku. Sākās jauni pienākumi. Tikos gan ar veciem paziņām, gan veidojās jaunas pazišanās ar akadēmikiem Jāni Stradiņu, Juri Ekmani, Jāni Kristapsonu, Andreju Siliņu, Raimondu Valteru, Andri Ozolu, Jāni Spīguli, Ojāru Spārīti, Ivaru Kalviņu un citām lielām personībām, ar kurām bija ļoti interesanti strādāt un komunicēt, ar kurām bija daudz ko mācīties. Toreiz draudzene man jautāja, vai es nebaidos tuvināt vecumdienas, strādājot ar vecākiem cilvēkiem. Nē, gluži pretēji, tādas personības kā Oļģerts Dumbrājs vai Kurts Švarcs parādīja, cik notikumiem bagāta, cilvēkiem nepieciešama un interesanta var būt dzīve 80 un 90 gadu vecumā. Šie 20 gadi, strādājot ar brīnišķīgiem cilvēkiem, pagāja ļoti ātri. Šī bija iespēja sekot līdz Latvijas zinātnei, iepazīt tās galvenās augstskolas un institūtus, personīgi iepazīties ar tādiem izciliem zinātniekiem kā Ivars Knēts, Ivars Biļinskis, Modris Greitāns, Elmārs Blūms, Jevgenijs Kotomins, Juris Purāns, Antans Sauhats, Andris Ambainis, Mārcis Auziņš, Namejs Zeltiņš, Andris Šternbergs, Linards Skuja, Aleksejs Kuzmins, Ruvins Ferbers, Leonīds Ribickis un citiem, iepazīties ar sasniegumiem jomās, kas atrodas tālu no pašas zinātniskajām interesēm, sekot jauno zinātnieku izaugsmei un karjerai, jo īpaši jaunajām sievietēm, kas sāk strādāt zinātnē un izglītībā. Akadēmijā ir daudz aizrautīgu un brīnišķīgu darbinieku, piemēram, Rūta Skudra, Alma Edžiņa, Elmārs Lange, Dace Govinčuka, Ināra Augule, Ilze Stengrevica, kuri jau daudzus gadus uzcītīgi strādā par niecīgu algu. Es ceru, ka viņu darbs tiks pamanīts.

Jūsu vēlējums?

Es novēlu jauniešiem izvēlēties tādu izglītību un profesiju, kurā darbs sagādātu prieku. Lai viņiem nebūtu pastāvīgi jāmaina studiju virzieni vai jāpār kvalificējas, lai nebūtu jānožēlo gadi, kas pavadīti nemīlētā darbā. Vēlreiz liels paldies par balvu un šo iespēju pārdomāt savu dzīvi! **ZV**

**2025. gada 7.–9. martā
Latvijas Zinātņu akadēmijā notiks
7. Starptautiskais ekonomikas forums
“Inovācijas un ētiskā atbildība globalizētā
digitālajā ekonomikā”.**

Šī gada Ekonomikas foruma mērķis ir analizēt inovāciju un ētiskās atbildības mijattiecības digitālajā laikmetā, kā arī iepazīstināt plašāku sabiedrību ar Latvijas un pasaules labāko pieredzi un zinātnē balstītiem praktiskiem risinājumiem augstāka labklājības līmeņa sasniegšanai mūsu valstī.

Reģistrācija tīmekļvietnē
<https://economicforum.lv/>

Promocijas darbi

Sludinājumi tiek publicēti saskaņā ar MK 27.12.2005. noteikumiem Nr. 1001 "Zinātniskā doktora grāda piešķiršanas (promocijas) kārtība un kritēriji". Tiesību akts zaudēs spēku 2027. gada 1. janvārī. Promocijas darbu sludinājumi tiek publicēti LR oficiālā izdevuma "Latvijas Vēstnesis" tīmekļvietnē → Promocijas darbi. Arhīvs. Sludinājumi publicēšanai laikrakstā "Zinātnes Vēstnesis" iesūtāmi uz zinatnes.vestnesis@lza.lv.

2025. gada 13. februārī plkst. 10.00 Rīgas Tehniskās universitātes Datorzinātnes, informācijas tehnoloģijas un enerģētikas fakultātē promocijas padomes “P-05” atklātā sēdē Rīgā, Āzenes ielā 12/1, 306. auditorijā **Genādijs Kobenkins** aizstāvēs promocijas darbu par tēmu latviešu valodā “Vilces elektrisko mašīnu stabilo vibrāciju-stiprības rādītāju nodrošināšana mainīgās frekvences un slodzes režīmos”, angļu valodā “The ensuring of stable vibration-strength indicators of geared traction motors in variable frequency and load modes” zinātnes doktora grāda (Ph.D.) iegūšanai.

Recenzenti: profesors, Dr.habil.sc.ing. Antans Saulus Sauhats, Rīgas Tehniskā universitāte; profesors, Ph.D. Lorand Szabo, Klužas-Napokas Tehniskā universitāte, Kluža-Napoka, Rumānija; asociētais profesors, Ph.D. Zoltan Adam Tamus, Budapeštas Tehnoloģiju un ekonomikas universitāte, Ungārija.

Ar promocijas darbu un kopsavilkumiem var iepazīties Latvijas Nacionālajā Digitālajā bibliotēkā, RTU tīmekļvietnē <https://ortus.rtu.lv>, RTU e-grāmatu platformā <https://ebooks.rtu.lv/>, kā arī RTU tīmekļvietnē www.rtu.lv (Doktorantiem → Promocija → Promocijas darbi).

2025. gada 18. februārī plkst. 14.00 LU Humanitāro zinātņu fakultātes 402. auditorijā, Visvalža ielā 4a, Rīgā notiks Valodniecības un literatūrzinātnes un Mūzikas, vizuālo mākslu un arhitektūras nozaru promocijas padomes atklātā sēde, kurā disertāciju zinātnes doktora grāda (Ph.D.) iegūšanai humanitārajās un mākslas zinātnēs aizstāvēs **Anda Baklāne**.

Temats: „Metafora XX gs. latviešu dzejas diahronijā: dabas parādību tropu kvantitatīvā un kvalitatīvā analīze konceptuālās metaforas teorijas kontekstā”.

Recenzenti: profesore, *Dr.philol.* Ausma Cimdiņa, Latvijas Universitāte; profesore, *Dr.philol.* Maija Burima, Daugavpils Universitāte; vadošā pētniece, *Dr.philol.* Eva Eglāja-Kristsone, LU LFMI.

Ar promocijas darbu var iepazīties LU Daudzno-
zaru bibliotēkā un LU Humanitāro zinātņu fakultātes
304. telpā.

2025. gada 21. februārī plkst. 10.00 Ekonomikas un uzņēmējdarbības nozares promocijas padomes atklātā sēdē Jelgavā, Svētes ielā 18, 212. auditorijā **Inese Trušiņa** aizstāvēs promocijas darbu "Ilgspējīgas attīstības sistēmanalīze".

Recenzenti: akadēmiķe, profesore *Dr.habil.oec.* Baiba Rivža (Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātē); profesore *Dr.oec.* Iluta Arbidāne (Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmijā); asociētā profesore *Dr.oec.* Viktorija Skvarcāny (Vilņas Gedimīna Tehniskā universitātē, Lietuva).

Ar promocijas darbu var iepazīties LBTU Fundamentālajā bibliotēkā Jelgavā, Lielā ielā 2, un tīmekļvietnē <https://lbtufb.lbtu.lv>.

2025. gada 21. februārī plkst. 13.00 RTU Elektrotehnikas un elektrotehnoloģiju promocijas padome "RTU P-14" atklātā sēdē Rīgā, Āzenes ielā 12/1, 306. auditorijā **Vesolod Burenin** aizstāvēs promocijas darbu par tēmu latviešu valodā "Vilces elektrisko piedzinu vadības

sistēmas izpēti, izstrādi un novērtēšana dzelzceļa lietojumos”, angļu valodā “Research, Development, and Evaluation of a Control System for Electric Traction Drives in Railway Applications” zinātnes doktora (Ph.D.) grāda iegūšanai “Inženierzinātnēs un tehnoloģijās: elektrotehnikā, elektronikā, informācijas un komunikācijas tehnoloģijās” nozarē.

Recenzenti: prof., *Dr.sc.ing.* Nadežda Kuņicina, RTU, DITEF, promocijas padomes recenzente; prof., Ph.D. Dmitri Vinnikov, Tallinas Tehnoloģiju universitāte, Igaunija; prof. George Parafioti, Eindhovenas Tehniskā universitāte, Nīderlande.

Atklātajā sēdē varēs piedalīties attālināti, tiešsaistes platformā MS Teams. Lūdzam interesentus reģistrēties dalībai sēdē līdz 2025. gada 20. februārim, rakstot uz e-pastu: janis.zakis@rtu.lv.

Ar promocijas darbu un kopsavilkumiem var iepazīties interneta vietnēs RTU Zinātnes resursi Promocijas darbi https://ortus.rtu.lv/science/lv/publications/doctoral_thesis/, Latvijas Nacionālajā Digitālajā bibliotēkā e-grāmatu platformā <https://ebooks.rtu.lv/>, kā arī elektroniski RTU tīmekļvietnē <http://www.rtu.lv> (Doktorantiem → Promocija → Promocijas darbi).

2025. gada 27. februāri plkst. 14.00 Rīgas Tehniskās universitātes (RTU) Vides inženierijas un enerģētikas zinātnes nozares promocijas padomes P-19 atklātajā sēdē Rīgā, Āzenes ielā 12/1, 607. telpā, **Svetlana Raita** aizstāvēs promocijas darbu par tēmu “A screening method for improved single-cell protein production” (latv. val. – “Skrīninga metode uzlabotai vienšūnu proteīna ražošanai”) zinātnes doktora grāda (*Ph.D.*) iegūšanai.

Recenzenti: *Dr.sc.ing.* Ainis Lagzdīņš (Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte); *Dr.* Elena Bartkienė (Lietuvas Veselības zinātņu universitāte, Lietuva); *Ph.D.* Tiina Alamae (Tartu Universitāte, Igaunija).

Ar promocijas darbu un kopsavilkumiem var iepazīties interneta vietnēs RTU Zinātnes resursi Promocijas darbi: https://ortus.rtu.lv/science/lv/publications/doctoral_thesis/, Latvijas Nacionālajā Digitālajā bibliotēkā, e-grāmatu platformā: <https://ebooks.rtu.lv/>, kā arī elektroniski RTU mājaslapā <http://www.rtu.lv> (Doktorantiem → Promocija → Promocijas darbi).

2025. gada 28. februārī plkst. 15.00 Latvijas Universitātes Socioloģijas un sociālā darba, politikas zinātnes un plašsaziņas līdzekļu un komunikācijas zinātnes promocijas padomes atklātā sēdē Latvijas Universitātes Ekonomikas un sociālo zinātņu fakultātē 210. auditorijā Lauvas ielā 4 promocijas darbu zinātniskā doktora grāda (Ph.D.) sociālajās zinātnēs iegūšanai aizstāvēs **Malvīne Štučka**. Tēma: “Analyses of Leadership and Governance in Latvia’s Municipalities” (Līderības un pārvaldības izvērtējums Latvijas pašvaldībās).

Recenzenti: prof., *Dr.oec.* Inga Lapiņa (Rīgas Tehniskā universitāte), prof., *Ph.D.* Aiste Lazauskiene (Vilņas Universitātes Šauļu akadēmija, Lietuva), asoc. prof., *Ph.D.* Juris Pupčēnoks (Marista koledža, Ņujorkas štats, ASV).

Ar promocijas darbu iespējams iepazīties Latvijas Universitātes Bibliotēkā (Rīgā, Raiņa bulvārī 19).

2024. gada 29. novembrī Latvijas Universitātes Humanitāro zinātņu fakultātes Filozofijas, ētikas un reliģijas nozares promocijas padomes filozofijā atklātā sēdē ZANEI OZOLAI tika piešķirts zinātnes doktora grāds (*Ph.D.*) humanitārajās un mākslas zinātnēs. Balsošanas rezultāti: par – 7, pret – 0, atturas – 0. **ZV**

Galvenā redaktore Ilze Stengrevica
Dabaszinātņu, inženierzinātņu un tehnoloģiju nozares
redaktore Līga Grinberga
Sociālo, humanitāro un mākslas zinātņu nozares redaktore
Vera Hohlova
Ārstata korespondente Ilze Kuzmina
Maketētāja Tatjana Makarova
Laikraksts "Zinātnes Vēstnesis" iznāk kopš 1989. gada.
Reģistrācijas apliecība Nr. 75
Izdevējs: Latvijas Zinātņu akadēmija (LZA)

Redakcijas padome
Ivars Kalviņš, Tatjana Koķe, Indriķis Muižnieks, Baiba Rivža,
Andrejs Silinš, Guntis Zemītis.

Redakcijas adrese
Akadēmijas laukums 1, Rīga, LV-1050
Tālrunis: +371 26385060
E-pasta adrese: zinatnes.vestnesis@lza.lv
Laikraksta "Zinātnes Vēstnesis" tīmekļvietne:
<http://www.lza.lv/publikacijas/zinatnes-vestnesis>

Laikrakstā "Zinātnes Vēstnesis" publicētie raksti un intervijas u.c. iesniegtie materiāli pauž to autoru, tai skaitā LZA struktūrvienību, nostāju, viedokļus un idejas. Laikraksta redakcijas mērķis ir veicināt daudzveidīgu zinātnisko diskusiju, tādējādi publikācijas var neatspoguļot un nesakrist ar redakcijas viedokli, kam pamatā ir oficiālā Latvijas Zinātņu akadēmijas nostāja. Par publicēto materiālu saturu, tajās ietvertu faktu un datu pareizību atbild iesniedzējs.